

РІК XLVIII, Ч. 8

ВЕРЕСЕНЬ — 1991 — SEPTEMBER

No. 8, VOL. XLVIII

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

Д.

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

PIK XLVIII, Ч. 8 ВЕРЕСЕНЬ — 1991 — SEPTEMBER No. 8, VOL. XLVIII

ЗМІСТ

М.Б.Х. Культ героїв і політика можливого	1
Василь Симоненко. Може так і треба неодмінно	2
Іван Гончар. Доля на рушникові	3
Марта Богачевська Хомяк. Чи жінки мають історію, і чи може вивчення історії жінок дещо розповісти про Україну.....	5
Любов Дражевська. Олена Пчілка — зірка українського відродження ...	7
Олена Пчілка. Перед блакитним морем	8
Юрій Пригорницький. Інтерв'ю з Людмилою Трухмановою	10
Данило Кулиняк. "Обитель Крехівська"	12
Людмила Коваленко. Мій друг Зіночка	14
Ольга Гергель. В таку погоду	15
Вісті з централі	16
Стефанія Гнатенко. Український Музей	16
Оля Беран. Пропагуємо українську культуру	17
Our Life	
Martha Bohachevsky-Chomiak. Women and the Understanding of Eastern Europe	18
Irene Rusnak. A Message from the Art & Museum Chair	21
A Letter from Kiev. Tamara Stadnychenko	22
Edita Morozynsky. Branch 12 Sponsors Lectures on Chernobyl	24
Лист з України	25
Христя Навроцька. Чи Ви читали	26
Наше харчування	27
Дописи Округ і Відділів	28
Пожертви	31
Нашим дітям	34
Посмертна згадка	36
Загальні збори Відділів	37

На обкладинці: Дарія Наумко. "Калина", 1991. Туш, перо.
Our cover: Daria Naumko. "Kalyna". 1991. Ink on paper.

Редактор — Ірена Чабан
Редактор англомовної частини — Марта Бачинська
Мовна редакція — Роман Юревич
Адміністратор — Наталія Дума

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Любов Волинець
Христя Навроцька — з уряду (пресова референтка Головної Управи)
Іванна Рожанковська
Ольга Руденська
Марія Савчак — з уряду (Голова Союзу Українок Америки)
Тамара Стадниченко-Корнелісон

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices. Copyright 1991 Ukrainian National Women's League of America, Reserved — Published in U.S.A.

ГОЛОВНА УПРАВА СУА

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ

Лідія Бурачинська
Іванна Рожанковська

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Савчак
Іванна Ратич
Ольга Гнатейко

Лідія Гладка

Марта Хомяк

Ірина Чайківська — протоколярна секретарка
Марія Томоруг — кореспонденційна секретарка
Розалія Полцій — англомовна секретарка
Рома Шуган — скарбничка
Марта Данилюк — фінансова секретарка
Ірина Куровицька — вільний член
Лідія Білоус — вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Ірина Руснак — музейно-мистецька
Ольга Тритяк — виховна
Ліда Черник — сусільної опіки
Анна Кравчук — стипендій
Христя Навроцька — пресова

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Ірина Лончина — Дітройт
Марія Одежинська — Філадельфія
Надія Савчук — Нью-Йорк
Марія Крамарчук — Північний Нью-Йорк
Татіяна Рішко — Нью Джерзі
Іванна Шкарупа — Огайо
Анастасія Хариш — Чикаго
Валентина Чудовська — Нова Англія
Теодозія Кушнір — Південний Нью-Йорк

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Евгенія Новаківська — голова
Лідія Дяченко — член
Таїса Турянська — член
Надя Бігун — заступниця
Лідія Фіцалович — заступниця

ГОЛОВНА УПРАВА СУА

РЕДАКЦІЯ / АДМІНІСТРАЦІЯ

108 Second Avenue
New York, NY 10003
(212) 533-4646

Редакція: (212) 674-5508
Fax: (212) 254-2672

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

203 Second Avenue
New York, NY 10003
(212) 228-0110
Fax (212) 228-1947

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ:

Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London W24HG
England

АВСТРАЛІЯ:

Postup Ukrainian Cooperative
Trading Society Limited
928 Mount Alexander Rd.
Essendon, 3040,
Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly — except Aug.
by Ukrainian National Women's League of America, Inc.,
108 Second Avenue, New York, NY 10003.
ISSN 0740-0225

Postmaster: send address changes to
"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003

КУЛЬТ ГЕРОЇВ І ПОЛІТИКА МОЖЛИВОГО

Коли існування нації zagrożене, оповідання та легенди минулого дають снагу і віру перебути лихоліття. Історичні події в такі часи перезолочуються у легенди, у золоті шати багатогранної ікони. Сама історія каменіє у застиглій плоскорізьбі зображення героїчної події або навіть в уваленні цього героїзму. Без таких образів, без такої історії навряд чи zagrożена нація проіснувала б. В такий спосіб нація витворила героїв. Особливо величає вона молодих героїв, які віддали життя за рідний край, за людські права. Про них складаємо вірші, про них співаємо пісні, про них снуємо легенди.

Але нація мусить існувати не тільки історією, не легендами, не світлим минулим. Минуле у сучасному — це відлуння без власного існування. Тільки повторювання минулого, без сучасного поступу, прирікає народ на жорстоке прив'язання до колеса історії. Тарас Шевченко це відчув, коли закликав земляків поховати його, і лише порвавши кайдани, спом'янути. Спом'янути, а не вшанувати.

Герої творять візії, осмислюють, а радше висловлюють їх, дають слова крилатим мріям, невимовному болю життєвої суєти. Але герої і поети не творять сучасного, вони не пристосовані проводити візію в дійсність, мрію в життя. Зрештою, візія — це часто наше увалення ідеалу, а життя — це дійсність, а не ідеал.

Латинська приповідка каже: "Mortuis plango, vivos vos" — плачу, жалію за мертвими, але кличу живих. Історія творить підложжя сучасного, але навіть у вулканічні моменти вона не може провести вимріяний ідеал Прометеевого героя у життя. Жертва на жертві дасть поле тонкостанних маків, а не матеріал для побудови держави.

Візію героя перетворюють в дійсність ті, що вмійють розцінити мистецтво можливого, рамки реальності.

Така людина мусить бути живою, і не слід їй конкурувати з героїзмом мертвих та стати собі героєм. Герої — це постаті на прапорі або, може, їздці, що тримають прапор. Прапороносець без їздця напевно стане героєм — що не певне — це те, чи його ціль виграє.

Політика — це мистецтво можливого — історія, візія, час, кон'юнктура — усе відіграє свою роль в ній. Вміння живих перетворити візію героїв у дійсність — це запевнює прогрес нації, розвиток, а не тільки існування народу.

Тиранія мертвих над живими не веде до щасливого сучасного. Героям — шана, живим — вміння жити і створити краще життя народів.

М.Б.Х.

Рис. Дарія Наумко
Drawing: Daria Naumko

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО

Може так і треба неодмінно,
Як робить давно вже звикли ми:
Падати слухняно на коліна
Перед геніяльними людьми.

Вихвалять, і славити, й кричати,
Роздувати тиміямів дим —
Геніїв між нами небагато,
То чому ж не поклоняться їм?

Але я зібрав би всіх титанів
І сказав би, знявши капелюх:
Я не буду вам співать пеани
І хвальбою лоскотати слух.

Ви усі розумні та відверті,
Тож скажіть по щирості мені:
Хто й за що вам дарував безсмертя,
Хто й за що продовжив ваші дні?

Говоріть, кричіть, щоб всі узнали,
Втямили нарешті до пуття:
Смертні вам безсмертя дарували,
Смертні вам продовжили життя!

Щоб надійно крила соколині
Вас у небі вічності несли,
Мудрости своєї по краплині
Смертні вам, як бджоли, віддали.

Вас, як прапор, підніма людина
В боротьбі за правду проти тьми.
Генії! Безсмертні! На коліна
Станьте перед смертними людьми!

ІВАН ГОНЧАР,
заслужений діяч мистецтв УРСР,
лауреат премії ім. Т. Г. Шевченка
1989 р.

ДОЛЯ НА РУШНИКОВІ

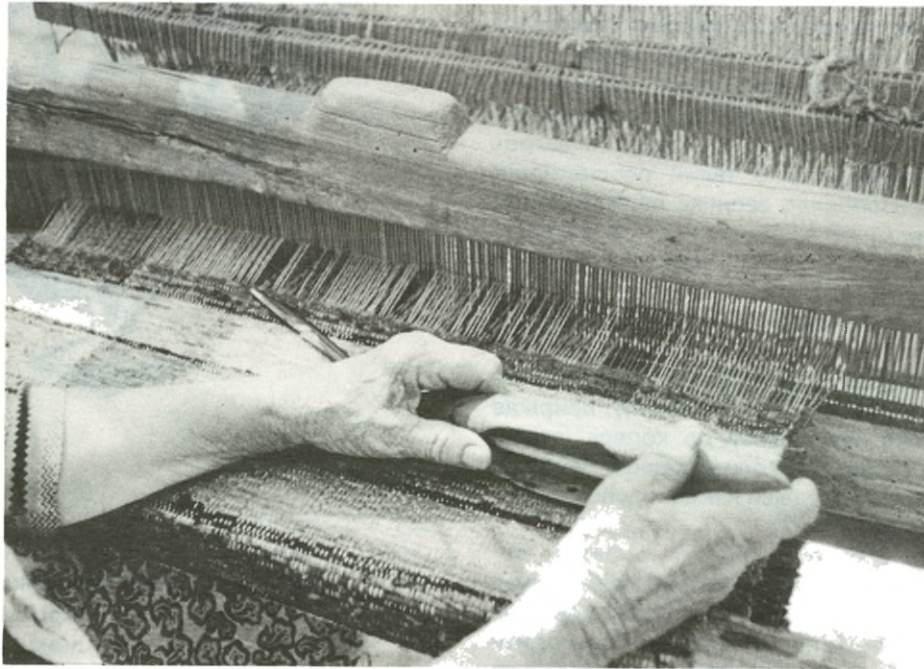

Фото Сергія Марченка. Київ, 1990.

Photo: Serhii Marchenko. Kyiv, 1990.

Декоративними рушниками накривають хліб на столі або й просто стелять поверх скатертини. Раніш до кожного свята, особливо великого, ткали спеціальні рушники, тому, звичайно, вони прибирали і певну назву: "журавлині", "лиштв'яні", "шиті", "кумачеві", "коропова луска" тощо.

Характерно, що оздоблювали не тільки світлиці хат, але й громадські споруди, скажімо, церкву, школу, хату-читальню тощо. Вішали їх і на придорожні хрести та на різні статуї святих.

Знаменно, що й сьогодні народ наш і в горі, і в радості не розлучається з рушником. Згадаймо новочасне свято обжинок, пошанування переможців змагання хлібом-сіллю на рушникові, зустріч гостей із побратаних областей чи республік тощо. Він присуті став не лише зворушливо-поетичною реліквією, а й національним символом наших одвічних традицій. Та коли народну пісню впродовж століть збирали і досліджували видатні вчені, патріоти-ентузіясти, то рушникові судилася далеко гірша доля.

Масового збирання і дослідження рушників ніхто по-справжньому, по-науковому не проводив, коли не вважати на деякі поодинокі епізодичні статті з цього приводу та невеличкі колекції рушників, зібрані місцевими ентузіястами й вченими етногра-

фами, знавцями народного мистецтва — Яворницьким, Щербаківським, Біляшівським та деякими музеями.

Для української національної культури така неувага, а то й занедбання рушника — велика втрата, бо нині, коли б ми і захотіли зібрати з усієї республіки справжні, самобутні українські рушники і дослідити їх з наукового та мистецького погляду, це нам здебільшого вже не вдалося б зробити, — багато чого справді вартісного уже зникло з побуту, а багато що переродилося, втратило самобутній характер.

За довгі роки збирацької і дослідницької праці мені поталанило зібрати понад вісімсот оригінальних рушників з різних областей і районів України.

Тож, посилаючись на свою колекцію, хочу бодай побіжно охарактеризувати манеру їх виконання. Рушники орнаментували тканням, вишивали декоративною гладдю, київською та полтавською, гаптували. Часом в комбінованому декорванні поєднували ткання з вишивкою. Були рушники, вишиті хрестиком, вирізувані, мережані, вибійні, вишиті мішурою або сухозлоттю (парчовими нитками), мальовані або вибивані на папері, а чи й просто мальовані на стіні, декоровані засобами аплікації, ткання та вишивання разом, — на одному рушникові. І, нарешті, рушники з декоративних тканин.

Форма та розміри їхні цілком залежали від призначення. Так, наприклад, довгими і дуже довгими рушниками прикрашали ряд образів у хаті, встеляли дорогу молодим на весіллі, на них опускали труну в могилу. На житомирському і київському Поліссі такі рушники (ткані та вишивані) були вузькі й називалися "завісками". Рушники коротенькі і вузькі та вишивані лише по краях, а то й з одним вишитим краєм на Чернігівщині називали "набожниками" і, знову ж таки, — "завісками"; середнього розміру рушники, але дуже широкі, переважно — вишивані, що побутували на Сумщині, Харківщині та північній Полтавщині, призначалися "на кілок", себто їх просто вішали як прикрасу на стіну. Такі рушники називали "кілковими". Їх вишивали не лише на білому полотні, але й на червоному (кумачі) білими та різнобарвними нитками.

Рушники середнього розміру, як ткані, так і вишивані, — крелевецькі, богуславські, полтавські, київські, — використовували здебільшого для обрядових потреб.

На Закарпатті ткали коротенькі рушники і декорували лише на одному кінці. Такі рушники називали "грядові", бо їх вішали на грядку (жердку) — декоруваним кінцем до виду.

За характером та засобами декорування рушника можна поділити всю Україну на відповідні етнографічні зони.

Полтавські рушники прикрашені особливим декоративним швом, або гладдю, вишивані на п'яльцях по полотну знизу догори. Малюнок орнаменту вільно наносили на полотно і зашивали нитками. Декор був безмежно багатий та різноманітний, переважно рослинний, домінували червоні нитки, рідше — в поєднанні з синіми, ще рідше (XVII та до другої половини XVIII століття), коли не було червоного фарбника — тільки синіми нитками. Пізніш, десь наприкінці XIX-го та на початку XX-го століть, вишивали і різнобарвними нитками, як бавовняними (заполоччю), так і вовняними (гарусом).

Особливо характерні такі рушники для південних районів Полтавщини: Новосанжарського, Кобеляцького та інших.

Типовий орнамент полтавського рушника — це образні стилізовані казкові квіти у вигляді вазончика — дерева життя, на якому можна розпізнати рослинність України, оспівану та щедро опоетизовану в усній народній творчості. Тут ви побачите соняшника і калину, китиці винограду і рожу, тюльпана і гвоздику, барвінок і дубові листочки, жолуді і суніці, вишню і вербове листя.

Окрім основного деревця-вазона, як центрального і головного декоративного елемента полтавського рушника, є ще окремі галузки, підпорядковані основному елементові, які декорували низ та береги рушника. Часто — уздовж всього полотнища, на його берегах, а то й по всьому полі. З квітами вміло переплітався пташиний світ. Тут можна побачити півника і зозулю, голуба, сороку, різних фантастичних птахів.

Рушники XIX ст. За народними малюнками. Полтавщина, Київщина.

Embroidered towels. Based on folk motifs. Poltava and Kiev regions. 19th cent.

Картка Видавництва "Мистецтво", Київ, 1980

Рідше бачимо постаті людей. Ще рідше — тварин.

Що давніші рушники, то скромніше їх вишито. При тому, лиш на одних краях рушника. Полтавщина багата і тканими декоративними рушниками, але вони менш характерні. Побутували також рушники, вишивані "прутиком" (вирізування або витягання).

Слобожанщина (Харківщина та Сумщина) славилась вишиваними рушниками тамбурним швом, неймовірно багатим та вибагливим і дуже розгалуженим орнаментом. Також в основному червоними нитками. На Сумщині нерідко такі рушники вишивають на червоному (кумачі) полотнищі — білими, синими та іншими кольоровими нитками.

Характер орнаменту цих рушників подібний до полтавського, але більш розгалужений, складніший і ширший.

Рушники чернігівські — це переважно ткани, декоровані багатющим орнаментом геометричного походження, де подибуємо, окрім геометризованих елементів рослин, птахів, тварин, також широкий світ стародавньої слов'янської мітології, архітектуру у вигляді монастирів, дзвіниць, трибаних українських церков та хат. Жодна, мабуть, з областей України не така багата рушниками, як Чернігівщина. Воно й не дивно: адже саме цей край (теперішня Сумщина) дав нам найхарактерніший рушник — кралецький.

Неповторний характер мають і подільські рушники. Їх декорують засобами ткання, але разом з тим поширені і рушники вишивані, надто ж у південно-західних районах Вінниччини. На всю Україну славляться знамениті вишивані рушники села Клембівки.

Клембівський рушник своєрідний. Він невеликого розміру, вишиваний різнобарвними нитками способом "качалочки", геометризованим рослинним орнаментом: квітами, галузками, деревцями-вазончиками, птахами, антропоморфним орнаментом, зображенням тваринного світу, зокрема, ягнят. До цього слід додати, що рушники були і двобічні.

Особливо ж цікаві й неповторні клембівські рушники, вишивані сухозлоттю, а по місцевому — "широм" по білому полотні геометричним орнаментом, — мають ні з чим незрівнянну декоративну красу.

Та коли для Чернігівщини і Полтавщини характерний декор рушників червоними нитками, то Поділля кохалося в різнобарвному, як вишитому, так і тканому рушникові. Особливо цікаві декоровані по всьому полотнищі — по сірій основі синіми, чорними та білими, а ще й сірими нитками якимсь певним орнаментом ("дамкою", "пряником", "ламаним хрестом", "зіркою"), а на кінцях їх перетикали різнокольорними смужками.

Такими рушниками славляться Немирівський, Гайсинський та Вінницький райони. Особливо ж гарні гранівські рушники.

Як правило, всі ткани рушники Поділля перетикали на краях чи по всьому полі, упоперек, а інколи і

Рушник. Поділля. 1960.

Embroidered towel. Podilia, 1960.
"Мистецтво", Київ, 1980

впродовж, — різнобарвними широкими чи вузькими смужками — незалежно від того, все полотнище декорували чи лише на краях.

Рушники волинські теперішньої Житомирщини та Ровенщини мають також особливості, як ткани, так і вишивані. Надто ж слід виділити північні та південні райони.

Якщо для північної Волині від Овруча до Шацьких озер — більш характерні ткани рушники, то на півдні волинської землі поширені декоровані вишиванням і тканням. Майже все волинське Полісся і навіть київське — вирощувало багато льону, а тому тут було дуже вживане ткання льоном. Ось чому Полісся створило свій особливий тип неповторного рушника. Це були перш за все вузькі, але переважно довгі рушники, декоровані на всьому просторі полотнища сірими та білими (біллю) нитками якимсь певним геометричним орнаментом, а по краях чи по всій площі рушники перетикали орнаментованими смужками різного кольору. Частіш — червоними та чорними нитками, а нерідко — і вовняними, різнокольорними. Такі рушники по-народному називали "рябчуками", витканими в "крушку", "сосонку", в "клітку", в "рожу", в "дамки" тощо.

Закінчення в наступному числі.

ЧИ ЖІНКИ МАЮТЬ ІСТОРІЮ, І ЧИ МОЖЕ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЖІНОК ДЕЩО РОЗПОВІСТИ ПРО УКРАЇНУ?

Продовження

У Східній Європі та в колоніальних країнах світу емансипаційний рух не був обмежений жінками. Боротьба за рівні права включала цілі народи і визвольні змагання — поняття, яке в Америці стосується змагань за жіночі права, а в решті світу стосується змагань за права людини і права народу. Жінки беруть активну участь у тих змаганнях, вважаючи, що перемога їхнього народу принесе і їм рівноправність. Так само думали соціалістки минулого століття, змагаючись за суспільні і соціальні права.⁵

Американки побачили — як побачили і різні расові та національні меншини, — що юридична рівноправність не гарантує рівних прав та рівного доступу до шкіл, праці, взагалі до привілеїв життя. Не знаючи або мало знаючи про боротьбу своїх бабунь за рівні права, американські жінки в 1970-их роках почали нову кампанію за визволення, за рівний доступ до благ життя, за *де факто*, а не тільки за *де юре* рівноправність.

Користуючись судовими позовами, правовими прецедентами та демонстраціями — методами, які виправдали себе у здобутті громадянських прав негрів у США, — американські жінки надали нового значення поняттю визволення та рівних прав. Нині США, країна, яка не має у своїй конституції спеціальної статті про рівноправність чоловіків і жінок, веде перед в інтерпретації того поняття. *Афірматив екшн* — це рівноправність, приведена у дію, де я, як член меншини чи жінка, маю право домагатись — від працедавця, від керівництва вищої школи, — щоб проти мене не було дискримінації. Законом жінки в Америці хочуть позбутися тільки наслідків дискримінації, бо досвід доводить, що самих пересудів законом не викориниш, що тут треба чогось більше, ніж сам закон.

Важливим чинником у зміні понять про жінок є результати наукових досліджень у різних галузях знань, які мають пряме чи непряме відношення до жінок та пересудів, пов'язаних з жінками. За останнє десятиліття в США появилось чимало праць про різні аспекти громадського життя, особливо про ролі жінок і жіночих організацій у суспільному, економічному, науковому та навіть військовому житті Америки. Інші праці побудовані на копіткому дослідженні сільського господарства; є такі, які відтворюють харчування родин у минулому, зразки поселень, церковні й родинні реєстрації шлюбу, народження й

смерти. Все це творить картину заселення Америки, відмінну від тієї, яка досі була прийнята і записана у шкільних підручниках. Нові праці про невольництво, про вплив громадянської війни та про зміни в користуванні зерном, після того як до штату Канзас привезли і посіяли українську пшеницю, також приводить до змін у вивченні історії Америки. Ми довідуємося про те, як жінки зацікавилися долею невольників, читаючи св. Письмо та слухаючи релігійні проповіді. В той же час деякі жінки почали проповідувати та брати дуже активну участь у церковному і громадському житті. Це змінює наш погляд на Церкву як на ієрархічну та догматичну організацію і з'ясовує ролі Церкви як громадської організації.

Нові дослідження про ролі жінок в історії та в сучасному житті США привели до створення окремої галузі навчання, яка зосереджується на жінках. Це не просте вивчення ролі в історії того чи іншого руху, і це не звичайне дослідження жіночого руху, тобто активності всіх жіночих товариств. Це набагато більше. Це намагання дивитися на гуманітарні науки не із звичної точки зору, а радше з такої, яка включала б перспективу жінок. Це вперше за всю історію людства створилося свідоме намагання забезпечити і передати досвід, науку та дослідження на теми, пов'язані з жінками, іншим, особливо молодшому поколінню. Нагадаємо, що однією з головних проблем обездолених груп та народів є те, що вони або самі не мають засобів передання науки про своє минуле, або їх позбавлено того вміння чи тієї можливості. Витворення окремої галузі гуманітарних наук про жінок має запобігти втрату досягнень науки про жінок і досягнень самих жінок.

Розвиток цих досліджень, як наукової програми чи навіть предмета, почався на початку 70-их років. Він посилив нові напрямні історичних наук, як от історію суспільного розвитку, історію родин, домашнього господарства, популярної культури, і тому подібне. Все це допомагає у дослідженні українського жіночого руху та зрозумінні, що організації, створені українськими жінками перед двома світовими війнами схожі на той тип фемінізму, який помітний у колишніх колоніальних народів лише після 1945 року. Від кінця XIX століття українські жінки намагалися включити жінок у працю громади, поширити права громади, забезпечити права людини всьому населенню та поліпшити не тільки рівень життя, але й

показати, як досягти цього рівня через доступ до освіти та можливостей праці. Тому що українці не мали ані державних, ані приватних грошей, наголос було роблено на громадську самодопомогу.

Така діяльність жінок — це також феміністична праця, якщо під фемінізмом розуміємо змагання усіх до прав людини і використання всіх можливостей для гідного і повноцінного життя. Західні науковці, особливо в Америці, щораз більше пишуть про дефініції фемінізму і про те, яку роль у історичній, соціологічній та філософській аналізі відіграє поняття жіночості та фемінізму. Тут мушу зауважити, що поняття жіночості в цьому контексті означає не жіночість у сенсі ніжності чи, висловом за Гете, — "вічно жіночого". Воно радше означає прикмети, які характеризують жіночий підхід до проблем та організацій. Серед них є групово-демократичний, а не ієрархічний підхід до організованої праці; прийняття спільного компромісного рішення; праця малими громадами; наголос на зріст, а не лиш на прогрес, й інші такі прикмети. Наголос на жінок в суспільних дослідженнях сам собою модифікує і предмет, і спосіб його аналізу. Наприклад, Лінда Нікольсон намагається довести, що суспільні ідеології XIX століття, включно з марксизмом, віддзеркалюють специфічний розвиток родинної структури, а не економічного розвитку, як твердив Маркс та інші соціалісти. Інші історики, особливо Джоун Фірор Скот, передбачають, що справа статі вирішуватиме спосіб розуміння гуманітарних наук. Вживання поняття рід (по-англійському *gender*) замість стать (по-англійському *sex*) — це намагання підкреслити, що не в статі суть, а в тому, що жінки століттями не існували в історії.⁶

Справді, жінки невидимі у більшості історичних праць, особливо у тих, які підкреслюють розвиток держави, науки, церкви чи ідеології. Знову ж в Америці протягом останніх п'яти років появилось чимало теоретичних праць, які намагаються представити фемінізм та жінок у співвідношенні з філософськими теоріями та школами права. Для східноєвропейського читача, однак, не лише тема чужа, але й лексика про ці справи ще не вироблена. Праці на ці і споріднені теми, які намагаються зробити все, щоб невидимі жінки стали видимими, змушують нас дивитися на історію українського жіночого руху з повнішої перспективи.

Цікаво, однак, що в той час, коли американські та європейські знавці суспільних наук посуджують свою професію у переоченні жінок і роблять усе, що в їх силі, щоб побороти цей недогляд, вони самі переочують важливість, силу та невмиручість боротьби за національні права. У західній науці боротьба за національні права часто тотожна з націоналізмом, і коли науковці пишуть про націоналізм, вони звичайно мають на думці саме цю боротьбу за

національні права, яка часто пов'язана також із змаганням за національну незалежність. Теоретичні праці про новітній фемінізм узагальнюють становище жінок у країнах з англо-саксонською традицією, в якій боротьба за національні права несуттєва. Жінки та науковці в інших частинах світу так зайняті своїми зацікавленнями, що не звертають уваги на розвиток боротьби за національні права.⁷

Для українського читача, як і для великої частини неанглосаксонського світу, однак, найцікавішим питанням є якраз відношення між фемінізмом та націоналізмом, тобто між боротьбою за національні права та між змаганнями за рівноправність. Є основні подібності між фемінізмом і націоналізмом чи патріотизмом. І одне і друге є частиною прав людини, і жодне не порушує прав інших людей на свою свободу. Обидва поняття мають ту саму ціль, обидва не є строго та точно окреслені в науці, і прихильників обох понять часто посуджують в обмеженості та в егоїзмі. Проте прихильники фемінізму та націоналізму не співпрацюють з собою, навпаки, прихильники фемінізму часто виступають проти прихильників боротьби за національні права, а прихильники боротьби за національні права звичайно не розуміють, чому жінки порушують феміністичні домагання в той час, коли їм ясно, що найсуттєвішою справою моменту є боротьба за права цілого народу, а не тільки якоїсь його частини.

Продовження в наступному числі.

5. Одна з провідних борців за свободу Індії, на конференції ООН про жінок у Клівленді 1972 року заявила, що індійські жінки боролися за загальні права народу, думаючи, що права жінок зрозумілі у такому формулюванні. Згодом, однак, прийшлося боротися за права жінок в Індії. Це тільки один із багатьох прикладів проблеми.

6. Linda J. Nicholson, "Gender in History: The Limits of Social Theory in the Age of the Family" (New York: Columbia University Press, 1986) намагається довести, що розвиток політичних та філософських ідеологій пов'язаний із формою родинних відносин, яка панує в час формування теорії. Anne Firor Scott, editor, "Making the Invisible Woman Visible" (Urbana and Chicago: The University of Illinois Press, 1984), вважаючи, що жінки не брали участі в історичному розвитку своїх країн, розглядає розвиток жіночих громад. Joan W. Scott, "Gender: A Useful Category of Historical Analysis", "The American Historical Review" (December 1986) йде навіть далше: вона твердить, що ключем до розуміння схованого змісту усіх суспільних відносин у даній громаді є форми сприймання статевих різниць. Більш традиційно, Marilyn Chapin Massey, "Feminine Soul: The Fate of an Ideal" (Boston: Beacon Press, 1985) намагається розглянути фемінізм як одну із популярних ідеологій XIX століття.

7. Крім популярності вивчення тем, пов'язаних з різними аспектами розвитку жінок, досі відношення жінок до націоналізму не знайшло серйозного зацікавлення. Само собою, у літературі кожного народу знаходимо книжки, в яких любов та віддання жінок до своєї країни належно описані та оспівані. Аналізи в таких працях мало.

ОЛЕНА ПЧІЛКА — ЗІРКА УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

(Закінчення)

Рис. Дарія Наулко
Drawing: Daria Naumko

РЕДАКТОРКА

Доля не дала Ользі Петрівні спокійного життя на схилі років, багато втрат і горя зазнала вона.

В 1908 році несподівано помер улюблений старший син Михайло, талановитий, живий, веселий.

В 1909 році помер чоловік.

Леся постійно журила своїми безнастанними хобрами. Їй так хотілося творити, жити, бути в гурті близьких, а вона була вічно одірвана від своїх — десь за кордоном, чи в Криму. В травні 1913 року Леся останній раз була в Києві, привезла нові твори, між ними "Боярину". Була повна нових творчих плянів, говорила про нові теми. А в червні Ольгу Петрівну викликали до Лесі на Кавказ, бо їй стало гірше. Леся, хоч тяжко хвора, багато говорила з матір'ю на літературні теми.

1 серпня 1913 року вона померла.

В своїй автобіографії Ольга Петрівна пише: "Після смерті Лесі в персональному житті я залишилася цілком при "Рідному Краї", жила лише певністю того, що я все ж провожу якусь корисну справу.

Удари долі не розбивали Ольгу Петрівну морально. Вона сивіла, трохи згорблювалась, але душею тікала в працю.

З 1906 року Ольга Петрівна була редакторкою тижневика "Рідний Край".

Той самий гурт українців-полтавців, що зорганізували перше величне свято української культури — відкриття пам'ятника Котляревському — далі зібрав гроші на видання тижневика. Серед тих ентузіастів були Микола Дмитрієв, Панас Мирний, Грицько Коваленко, Олександр Русов.

Полтавці запропонували Ользі Петрівні бути редактором, і вона погодилась.

Пізніше Ольга Петрівна перебрала кошти видання на себе, перенесла тижневик до Києва і переробила власну вітальню на редакцію.

Передплатників було мало, коштів треба було вкладати багато. В роботі допомагали молоді українські журналісти Шерстюк та Петрусенко, яким потроху платили, але роботи було безліч і для Ольги Петрівни, починаючи від редагування і писання статтів і кінчаючи коректою та експедицією.

Коштів бракувало, з'явилися борги, часом тижневик виходив нерегулярно, та проте Ольга Петрівна не припиняла видання аж до заборони його в 1914 році.

Як додаток Ольга Петрівна видавала дитячий журнал "Молода Україна", який мав... 30 передплатників, а лише друк і папір на одно число коштували 60 карбованців. Ольга Петрівна постійно докладала

свої гроші, живучи надією, що врешті підросте нове українське покоління, яке забезпечить поширення журналу.

Після смерті Лесі Ольга Петрівна покинула Київ, перенесла редакційну роботу до свого рідного Гадячого, хоч друкувати продовжувала в Києві.

Війна 1914 року принесла заборону "Рідного Краю". Ольгу Петрівну запросила до співробітництва "Газета Гадяцької земської Управи". Вона видрукувала українською мовою два оповідання, а коли не було кому редагувати газету, то їй запропонували стати редакторкою, і в 1917 році Ольга Петрівна добилась постанови земської Управи про те, щоб газету цілком перевести на українську мову.

"Газету Гадяцького земства" вона редагувала до початку 1919 року. Була бадьора, гостра, виглядала молодшою своїх років. В 70 років постійно ходила пішки з "Зеленого Гаю" до Гадячого й назад, або їздила човном.

ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ

Велика визвольна Революція 1917 року неначе відмолодила Ольгу Петрівну. З якимсь надзвичайним молодим запалом, завзяттям і енергією віддається вона національно-громадській праці в рідному Гадячому: редагує газету, пише п'єси для українського дитячого театру. "Кобзареві діти", "Весняний ранок Тарасовий", "Казка Зеленого Гаю" — це були ті п'єси, що з великим успіхом ішли в школах м. Гадячого. Вся молодь міста, починаючи від найменших дітей і кінчаючи учнями 8-ої класи гімназії, знала і любила Ольгу Петрівну. На засіданнях та літературних вечорах "Гуртка Українознавства Гадяцької Української Шкільної Молоді" Ольга Петрівна виступала з цікавими та змістовними доповідями про Панаса Мирного, про свого брата — славнозвісного вченого Михайла Петровича Драгоманова та інші.

За часів німецької, а пізніше московської білої і червоної окупації Ольга Петрівна сміливо виступає проти ворогів України реакціонерів-малоросів, "карательних отрядів", прихильників федерації з білою Москвою, проти денікінців і большевиків. У 1920 році на Шевченківському святі Ольга Петрівна в присутності представника совєтської влади огортає бюст Шевченка жовтоблакитним прапором. Комісар Крамаренко (українець-перевертень) вривається на сцену і люто шматує національний прапор. "Ганьба Крамаренкові!" — голосно на всю залу гукає Ольга Петрівна, і вся зала, переповнена молоддю, вибухає голосним протестом проти зневаги нашого прапора: "Ганьба! Ганьба!!!"

Сотні жовтоблакитних бантиків з'являться на грудях молоді. А на другий день під час маніфестації молодь ще визначніше й сміливіше виявляє свій протест. З уст сотень молодих юнаків і дівчат несеється могутній спів: "Ще не вмерла Україна" і жовтоблакитний прапор гордо має над демонстрантами. Озброєна солдатня заарештовує кількох юнаків, вся

ОЛЕНА ПЧІЛКА

ПЕРЕД БЛАКИТНИМ МОРЕМ

Перед блакитним морем в світлі яснім
Стоїть дівчина молода.
Між лаврів, олеандр, в гурті прекраснім
Про що хорошая гада?..

Їй спом'янувся хуторець убогий
В далекій рідній стороні.
Там степ німий простягся геть розлогий,
Неначе спить у тяжкім сні.

Край хуторця самотня криниця —
Вода тихесенько бринить;
Самотная схилилася вербиця,
Спустивши кучері, стоїть...

Дівчина кинулась, зорить довкола —
Десь близько пісня прогула...
О! як не схожа тая баркарола
З піснями хутора була!

маса кидається на солдат. "Ми всі співали! Ми всі співали, забирайте і нас!"

Ольга Петрівна за свої сміливі виступи проти окупантів була заарештована в травні 1920 року. Звільнившись з-під арешту, Ольга Петрівна змушена була покинути Гадяче і переїхати до Могильова до дочки, а пізніше до Києва. Ольга Петрівна збирала етнографічні матеріяли на Поділлі, з онукою Олесею ходила перемальовувати орнаменти по хатах, їздила по ярмарках скуповувати полив'яний посуд, милувалась у хвилястих подільських краєвидах.

Було вже їй понад 70 років, і ноги були першими зрадниками. Досі метка і жвава Ольга Петрівна почала повільно ходити, більше любила посидіти. Охоче сиділа на високому березі Дністра.

ОСТАННІ РОКИ

З 1924 року Ольга Петрівна жила в Києві. Працювала в Українській Академії Наук як член комісії

Етнографічної, Літературно-Історичної, Громадських течій і Заходознавства.

Працювала, як завжди, систематично і уперто. В 1926 році видрукувала розвідки "Про легенди і пісні" та "Малювання на стінах в Україні". Видрукувала спогади про брата М. П. Драгоманова та про М. В. Лисенка. Випустила книжку своїх оповідань, написаних ще в молоді роки і до них написала автобіографію.

Коло друзів рідшало. Частина їх була на чужій землі, а ті, що лишилися, помалу зникали на засланні чи в тюрмі.

Ольга Петрівна багато читала. Цікавилась новою літературою — аж до футуристів "Нової Генерації", ходила до театру.

В січні 1929 року захворіла — застудилася. Пішла на прем'єру до театру Франка, а там було холодно, з оркестри тягло. Після першого акту вдягла шубу, але другого дня почалася грипа, а далі — ускладнення. Влітку була така слаба, що ходити не могла.

Восени 1929 року співробітники ГПУ вночі прийшли з трусом. Ольга Петрівна вже тоді не вставала зовсім, не підвелась з ліжка і через непроханих гостей. Була спокійна, але червоні рум'яніці виступили на обличчі. Нишпорили по кімнаті, але нічого не знайшли. Сказали:

"Одягайтесь, підете з нами".

"Я сама не можу йти. Я тепер ходжу тільки, як мене підтримують".

Агент ГПУ пішов дзвонити до приміщення судівської лікарні. "Старуха больная и не ходит. Что делать с арестованной?" Прийшов назад: "Может оставаться".

Вісімдесятирічна Ольга Петрівна лишилася не надовго. За десять днів після цієї ночі, 4 жовтня 1930 її не стало.

Ось як описує похорон цієї визначної жінки-українки одна з учасниць, п. Марія Туркало.

"Оповідка в газеті сповнила скорботою серця всього українського громадянства, яке ще лишилося "на волі".

І потягнулися з жалем в грудях "недобитки буржуазного українського націоналізму", як нас усіх тоді називали, до скромного помешкання на Овруцькій вулиці Лук'янівки, де в маленькій кімнатці, вся вкрита квітами, стояла труна з тілом Ольги Петрівни.

В день похорону вся вулиця перед будинком була повна народу. Стиха розмовляли, озираючись навколо, бо серед натовпу напевне є чимало агентів ГПУ.

Оглядаючи тих, що зібралися, бачу професора Михайла Грушевського з дружиною, Людмилу Старицьку-Черняхівську з чоловіком та її сестру Оксану Стешенко, а далі Миколу Садовського, Миколу Зерова, Марію Грінченко і багатьох інших знайомих. Усіх нас збирало і об'єднало тут, біля гробу Олени Пчілки, одне почуття, одна туга.

Тихо винесли домовину, поставили на катафалк, і процесія рушила, розтягнувшись на кілька кварталів. Не було духовенства, не було й звичайної тоді оркестри.

Всі йшли мовчки.

Розпорядники похорону скерували похоронну процесію йти повз Українську Академію Наук. Очевидно, в глибині їх душ ще жевріла надія, що українська культурна установа не може не zareагувати і хоч чимнебудь не вшанувати пам'яті одного з піонерів української культурної праці, невтомної громадської діячки і письменниці. Але даремні були ці надії. В Академії Наук тоді вже запанував новий дух. І ніхто там не подумав, що годилося б комусь вийти назустріч процесії і сказати бодай пару хоч і не дуже щирих слів.

Будинок Академії стояв мовчазний і непривітний. Поволі процесія проминула його і потягнулася в напрямку до Байкового кладовища.

Місце останнього спочинку Ольги Петрівни бігло свіжою глиною поряд з могилою Лесі Українки.

Мовчки зняли труну з катафалку. Не грала оркестра, не було промов. Що скажеш? Офіційні промови, дозволені в таких випадках, не передадуть того, що лежить на серці в кожного. Та вони й були б образою покійної. А того, що хотілося б сказати, висловити не можна.

Ніхто не наважився порушити урочистість моменту. І ця могильна, абсолютна тиша тільки підкреслила велич цієї хвилини. В ній був протест, німий протест і жаль.

Михайло Грушевський, який стояв над самою розкритою ямою, нахилився, взяв грудку землі і кинув на труну, стиха промовивши: "Хай тобі земля буде легка!"

Це був перший і останній звук людського голосу. Мовчки всі підходили до могили, кидали в яму грудку землі і так само мовчки, не дивлячись один на одного, відходили.

Вузенькою стежкою потягнулася людська шереха до виходу з кладовища, і незабаром біля свіжонасіпаного горбочка залишилась тільки близька родина.

Так відбувся похорон нашої славної Олени Пчілки "на нашій не своїй землі".

ВІРЮ В МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

*Людмила Трухманова. Фото Миколи Білокопитова із журналу "Радянська Жінка" ч. 5, 1991 р.
Ludmyla Truchmanova*

Щоосени і щовесни тисячі юнаків з України ідуть на нелегку службу до лав Радянської Армії... Раніше — з дитячого садочка, зі школи — кожний з таких хлопців знав про неї дещо важливе: саме ця потуга у взаємодії з антигітлерівською коаліцією зломилася хребет німецькому фашизмові. Знав, справді, важливе, але... не все. В добу гласности преса України (слідом за деякими московськими засобами масової інформації) зарясніла розповідями про досі замовчувані факти так званої "дідівщини". Це потворне явище, коли в деяких військових частинах досвідченіші воїни, так звані "діди", глумляться над новачками, зневажають їхню людську гідність, нерідко приносять лихо в солдатські сім'ї: не всякий новачок здатний витримати моральні та фізичні знушення.

В демократичний час своє слово не забарилися сказати українські матері.

На запитання пропонованого інтерв'ю відповідає **Людмила Трухманова**, голова організації, що заповзялася обороняти українських юнаків од згаданих тортур — наше затривожене жіноцтво згуртувалося в Комітет солдатських матерів України.

Болгарка за національністю, Л. Трухманова своєю Батьківщиною вважає Україну, яку надзвичайно любить, дбає про найцінніше, що має народ — дітей.

— *Шановна Людмילו, розкажіть, будь ласка, читачам трохи про себе. Зокрема, як народилася у вас ідея створити Комітет солдатських матерів України?*

— Я заміжня, мати двох синів, які вже відслужили. Один мій син, молодший, ледве не загинув у війську, і це було поштовхом до ідеї об'єднати матерів і створити рух на захист безталанних дітей, що гинуть у кубриках і казармах. Це я і зробила.

Було дуже важко, все не розповісти. Та нарешті 31 травня 1990 року був зареєстрований перший в Україні Комітет солдатських матерів у Запоріжжі.

Потім, 14 липня, у цьому ж місті відбувся Форум солдатських матерів республіки. Це було вибухом на Україні. 8 вересня, знову таки в Запоріжжі, відбувся з'їзд солдатських матерів України, який ухвалив створити Всеукраїнську материнську організацію. Було обрано Координаційну раду, головою вибрано мене, а на допомогу ще п'ять співголів, які представляли п'ять великих частин України.

— *Чи одразу створення Вашої організації дало якісь результати?*

— Після Форуму було прийнято першу постанову Верховної Ради УРСР про проходження служби на Україні. Після з'їзду було прийнято другу постанову. Проте час збігав, а ці постанови не виконувалися. В грудні в Києві було проведено екстренні збори солдатських матерів. Головні питання, що розглядалися:

1. Хлопці, які з власної волі покинули свої частини через наругу, відправляються назад у ті ж частини.

2. Чому не виконуються постанови Верховної Ради України.

Ми сказали, що не відступимо, що будемо боротися. Зажадали зустрічі з представниками трьох військових округів. 23 грудня у Верховній Раді відбулася нарада, на якій питання про втікачів стояло дуже гостро. Вирішили в кожному військовому окрузі визначити по одній частині, куди будуть направлені для подальшого проходження служби хлопці, які втекли з поважних причин. Ми роз'їхалися з наради трохи заспокоєні, але у виконання прийнятих рішень вірили слабо. Занадто добре знали про факти загибелі юнаків у казармах. А в нас усе гаразд — генерали одержують маршальські погони, полковники — генеральські. Ніхто не відповідає за смерть солдатів у мирний час.

— Як ви ставитеся до зафіксованої в Деклярації про державний суверенітет України можливості створення нею власних Збройних Сил?

— З сотень історій, що їх оповіли убиті горем солдатські матері, я зробила такий висновок. Є випадки, що за тиждень до демобілізації загинув син, або через два тижні, як пішов до армії. Якщо в нас не буде свого війська, ми так ніколи і не зможемо навести порядок.

Підтримую Леоніда Кравчука в бажанні мати новий Союз — як союз суверенних держав. А суверенна держава без своїх Збройних Сил на сьогодні — лише фраза. Чому б не дійти простого рішення — підпорядкувати всі військові частини, які розміщуються на території суверенної республіки, Верховній Раді України?

На нас, радіоактивних, ніхто не збирається нападати. Ми півсвіту налякали і забруднили одним бльоком АЕС. Нас страшать, а не нам хтось загрожує. Тож серйозне скорочення армії ніяк не послабить оборонного потенціалу.

Наші військові чиновники ідею захисту "соціалістичної Вітчизни" успішно довели до абсурду. Пора зупинитися. Вважаю, Збройні Сили України треба створювати якомога швидше. Поперше, прийдемо до професійної армії. Подруге, витрати на оборону стануть підконтрольними й набагато меншими, що дасть можливість розв'язати інші проблеми. Потрете (найважливіше), позбудемося ганебного явища "дітвизни". А так ми залежимо від Москви. Бо як відправляли назад у частини хлопців, які втекли від мордувань, так і відправляють. А наслідок страшний.

З Підмосков'я втік Сергій Юсупов. Утік від мордувань, знущань. Мати його принесла в комітет СМ заяву, просила допомоги, та КСМ не зміг пособити, і хлопця відправили назад. Вкоротив собі віку при загадкових обставинах...

Скільки вже втікало з деяких будівельних батальйонів і скільки мучиться там. З усіх сил організація Солдатських Матерів бореться за дітей України, щоб вони поверталися до матерів живими, але труни продовжують приходити на нашу землю. Так, лише в січні цього року в Запоріжжя й область повернулися до матерів троє хлопців мертвими.

В. Миколаєнко був призваний у грудні минулого року і за два тижні повернувся в домовині... С. Малий прослужив один місяць — покінчив з собою... Гірко їй страшно. А на матерів цих дивитися не можна.

Жодна не змирилася з цією втратою. Кожна чекає...

Здається, все зрозуміло. Мати втратила сина у Збройних Силах. Винного в цій загибелі має бути покарано. А мати повинна одержати компенсацію. Але поки що ми цього лише домагаємося. А в реальності винних немає — солдат завжди винний сам. А все, що ми говоримо з трибун — наклеп на Збройні Сили. Важко, дуже важко нашій організації. Та ми не відступимо.

Тому що неповний рік нашої праці показав, що ми маємо рацію, що ми є потрібними.

Хотілося б подякувати всім, хто сприяє нашій діяльності. Зокрема, велику допомогу нашому рухові подають журналісти О. Михайлюта й О. Кривоший.

— Які люди звертаються у Ваш Комітет по допомозу? І хто працює в організації?

— Постійно пошта приносить до нас листи, приходять матері, солдати. Всі, що звертаються до нас — це найнезахищеніші, які не мають зв'язків, високого становища.

Жінки працюють у Комітеті різні за віросповіданням, приналежністю до партій, однак усіх об'єднує одне прагнення — зарадити дітям. Взагалі, жінки України прекрасні і дивовижні, але дуже важко живуть. У багатьох лишилися нереалізованими великі здібності; не здобули спеціальної освіти нікому невідомі співачки, художниці, і все тільки тому, що мусили багато й тяжко працювати, аби годувати сім'ю.

Земля України родить талановитих, працюючих людей. Якби звільнити жінку від тяжкої праці, надати їй можливість виховувати дітей своїх, мати працю до душі, а не там, де можна більше заробити, а це означає — на найстрашнішій фізичній роботі, куди не йдуть чоловіки... Але щоб так було, треба, щоб чоловік заробляв стільки, аби міг забезпечити сім'ю. Та за нинішньої системи це не є можливим.

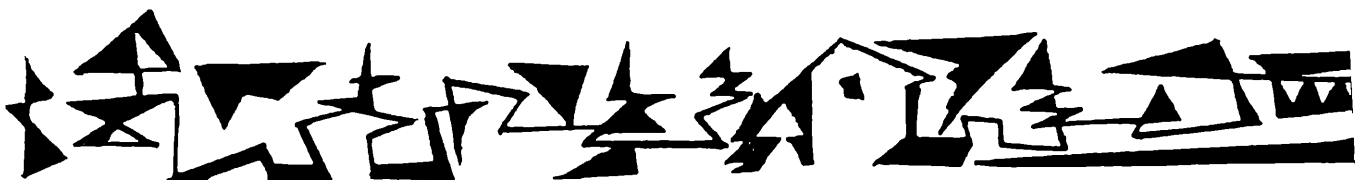
І все таки я вірю в майбутнє України. Вірю, що буде справжній суверенітет, що буде професійне військо, що будуть спокійні матері, що роститимуть і виховуватимуть дітей в могутній і заможній державі — Україні.

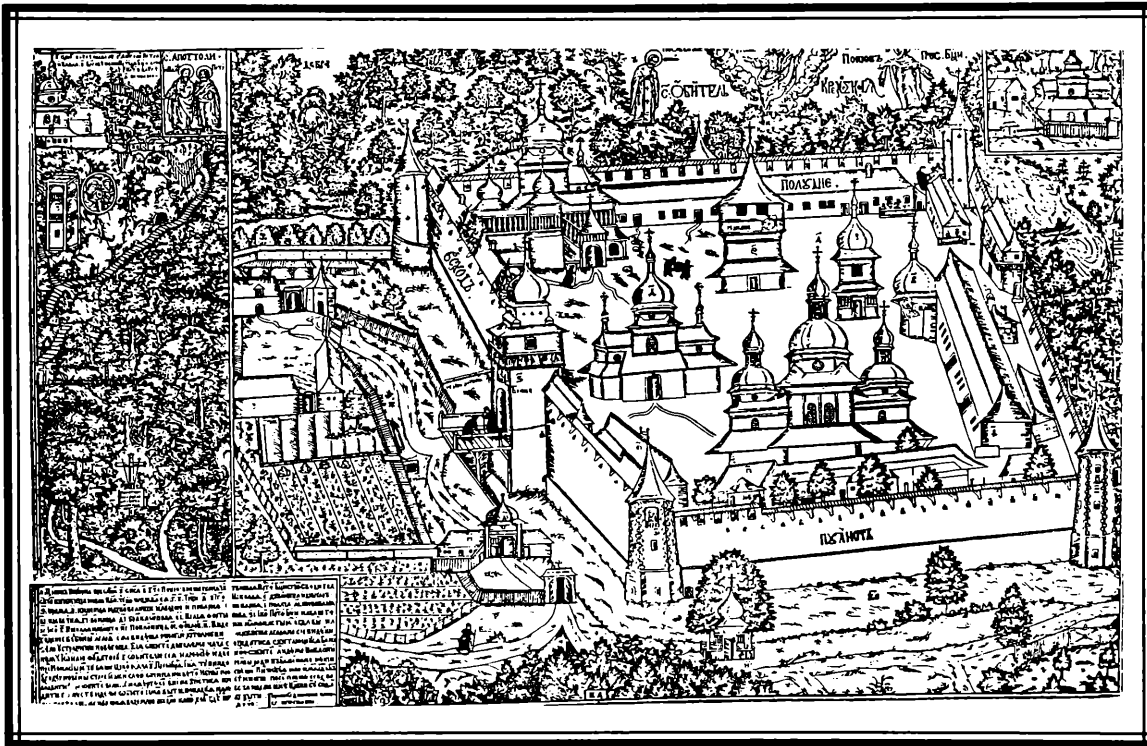
Мрію про це і вірю в це.

Вів розмову

Юрій Пригорницький

Запоріжжя—Вашінгтон

Гравюра Крехівського монастиря 1699. Діонісій Сінкевич.
Engraving Krechivsky Monastery, 1699. Dionisiy Sinkevych.

Так, Василянський Крехівський монастир святого Миколая воскрес з руїн і вже в наші дні переживає своє друге народження. Його майже чотирисотлітня історія не обірвалася. Ще 1618 року два ченці Йоїль Схимник і Сильвестер, поселившись у печерах (збереглися до наших днів), заснували тут обитель і почали будувати дерев'яну церкву Петра і Павла. 1622 року тут уже був монастир з церквою Преображення, котрий згодом здобув право ставропігії, тобто самостійності. Місце було вибрано дуже вдало: між двома залісненими пагорбами гірського пасма Розтоки, на березі річки, утвореної потічками з багатьох довколишніх джерел, біля сільця Козульки — присілка Крехова. Перекладений тоді в цьому монастирі "Крехівський Апостол" належить до вдалих спроб перекладу Святого Письма українською мовою. Невдовзі монастир розбагатів, розбудувався і перетворився на могутню фортецю. 1648 року тут знаходився табір військ Богдана Хмельницького, про що свідчить меморіяльна таблиця. Як писав львівський радник Кушевич, "Піп з Крехова, приїхавши до Богдана Хмельницького, віддав йому листа з дерев'яним хрестом від ігумена, запрошуючи його до Крехова". Сюди, в монастир, за переказами, привезли пораненого під час штурму Високого Замку з-під Львова соратника гетьмана Максима Кривоноса, тут він лікувався і тут начебто й помер. Можливо, на древньому монастирському цвинтарі між занедбани-

ми могилами ченців покоїться тут і прах славного лицаря України Максима Кривоноса.

Пізніше, вже року 1698-го, Іван Мазепа побував у Крехові знову — цього разу з російським царем Петром I, який повертався з Рави-Руської після зустрічі з польським королем Августом II. Варто докращіше розповісти про одного з ігуменів монастиря, видатного українського художника і просвітителя Діонісія Сінкевича, родом з села Розділля Стрийського повіту, постриженого в ченці саме тут, в Крехові. 1690 року він став ігуменом монастиря і був ним десять років, до 1700-го. 1690 року ігумен Діонісій Сінкевич їздив до Москви "за милостинею" для монастиря і повернувся з "дарами", тобто, матеріальною допомогою (на той час монастир ще був православним, аж до 1730-их років, коли став уніятським). Після 1700 року Діонісій Сінкевич був ігуменом Свято-Юріївського монастиря у Львові і візитатором монастиря Львівської дієцезії. Відомо, що ще 1732 року Д. Сінкевич жив у Львові, подальша ж доля його невідома.

Окремо слід зупинитися на долі його роботи "Обитель Крехівська", створеної 1699 року. Тривалий час вважалося, що вона втрачена, зокрема, так твердить і видатний фахівець, головний архітектор Філадельфійського університету Тит Геврик у ґрунтовному дослідженні "Дерев'яні храми України. Шедеври архітектури", виданим Українським Музеем у Нью-

Йорку. Цю помилку повторив і автор цих рядків у "Молоді Україні" з 4 січня 1990 р. На щастя, це виявилось саме помилкою — оригінал цієї гравюри дійшов до наших днів і нині зберігається у відділі мистецтва Наукової бібліотеки імені Стефаника у Львові. Кілька місяців тому я мав можливість тримати її в руках. Цікава доля цього унікального твору, — про неї розповів мені завідувач відділу мистецтва цієї бібліотеки Степан Костюк. Десь у п'ятдесятих роках його попередник, нині покійний Ярослав Янчак, обстежував приміщення колишнього Онуфріївського монастиря Отців Василіян у Львові, перетвореного на робітничий гуртожиток. На одному з підвіконь звернув увагу на великий вазон з квіткою, який стояв на масивній, темній від часу, дошці. Ця дошка і виявилася оригіналом гравюри Діонісія Сінкевича "Обитель Крехівська" — виготовлена вона з груші, її розміри 55 на 34 (см). На тильному її боці донині зберігся круг від горщика з квіткою. Потому, вже в 60-их роках, з цього дереворита було зроблено кілька десятків відбитків, які є в ряді музеїв та бібліотек республіки. Якщо ж врахувати, що відбитки цієї гравюри не раз друкувалися в давніх виданнях, зокрема в "Літературно-науковому віснику" за 1923 р. та в окремому відбитку праці Володимира Січинського "Архітектура Крехівського монастиря до деревориту 1699 року" (Львів, 1923 р.), то публікація 60-их років пройшла непоміченою і не спростувала версії про те, що оригінал роботи безслідно зник. Коли я тримав цей шедевр у руках, то не міг стримувати хвилювання і радів, що помилився. Один з небагатьох випадків, коли помилка приносить позитивні емоції. Саме про цей дереворит і зайшла мова в нас з нинішнім ігуменом Василіянського Крехівського монастиря св. Миколая магістром отцем Теодозієм, який водночас очолює і Вищу духовну семінарію. Ми зійшлися на тому, що ця робота має бути повернута її справжнім господарям — Отцям Василіянам у Крехівський монастир, де вона посяде почесне місце у відроджуваному монастирському музеї, який наприкінці сорокових років, разом з багатющою бібліотекою, були знищені, розграбовані "войовничими атеїстами".

Сподіваємося, що і ця пропозиція швидко втілиться у життя — віримо, що незабаром ченці і вся братія та парафіяни монастиря зможуть милуватися цим шедевром і по ньому уявити свою обитель триста літ тому.

В отця Теодозія широкі пляни. Молодий, енергійний, спортивної статури, він являє собою типовий приклад сучасного католицького місіонера, який завжди тримає руку на пульсі часу. Йому 36 років, народився і виріс у Польщі, в українській родині, до прийняття чернецючого чину мав ім'я Тарас, прізвище Янків. Освіту здобув у Німеччині та Італії. На Україні до цього ніколи не жив, але коли з'явилася можливість відновити Крехівський монастир, з радістю прийняв пропозицію очолити цю нелегку справу і поміняв комфорт та добробут на вовчий закуток у лісі біля Крехова Нестеровського району Львівської обла-

сти, з усіма проблемами нашої невлаштованості та бідами. Але він український патріот і вважає своїм синівським обов'язком взяти участь в нинішньому національному відродженні України. У Крехові живе з серпня минулого року, і за ці кілька місяців тут сталися разючі зміни. Почалася реставрація Миколаївської церкви, яка вже стала діючим храмом, тут уже правиться. Отець Теодозій вважає, що вони відреставрують за найближчі кілька років весь комплекс монастиря, відбудують напівзруйновані мури, вежі та інші приміщення, систему водопостачання тощо — для цього має намір запросити виконувати ці роботи спеціалізовані зарубіжні фірми. Вже частково впорядковано древній монастирський цвинтар.

На черзі — рекультивація садово-паркового комплексу з розкішними липовими алеями (саджанці для них сто років тому привозили аж з Франції).

Крехівський монастир Отців Василіян був улюбленим місцем відпочинку митрополита Андрея Шептицького, і він часто бував тут. У монастирській бібліотеці працював Іван Франко та інші діячі нашої культури.

Лекції тут читають кращі фахівці світу — доки ще не склався постійний викладацький персонал, семінаристи прослухали вже лекції богословів з Югославії, Канади, Польщі, які допомагають колегам зі Львова готувати майбутню священницьку зміну, інтелектуальний центр Ордена Отців Василіян. Найздібніші семінаристи продовжать навчання за кордоном, зокрема у Ватикані.

Отець Теодозій — реаліст. І оптиміст. Він вважає, що добре буде, якщо весь курс навчання витримає половина семінаристів, решта ж відсіється на попередніх етапах за вісім років. У майбутньому ж на кількох факультетах має навчатися 300 семінаристів. Вони й стануть основою нині відроджуваного, могутнього колись на Україні Ордена Отців Василіян, ордена просвітителів, винищених фізично майже поголовно каральними органами — полювання за ними тривало від 1946-го до сімдесятих років. "Останні з могок", ветерани Ордена Отців Василіян, які стали ченцями чину святого Василія Великого ще до 1946 року і уціліли в підпіллі, в таборах, засланнях, доживають віку в монастирях у Жовкві (Нестерові), Гошові. Та на зміну їм росте нова парость чистих душею і тілом, котрі обрали свій життєвий шлях в служінні Богу та його заповідям, а отже, і людям, і Україні.

Те, що "садівниками" цієї нової парості є такі наставники, як отець Теодозій, додає оптимізму і віри в перемогу.

В аскетично обставленій келії отця Теодозія дещо незвично виглядає сучасний комп'ютер з дисплеєм, принтером та іншим обладнанням. "Будемо займатися видавничою діяльністю, — пояснив господар, — книгодрукування є давньою традицією Отців Василіян. Адже одним з основних напрямів нашої роботи завжди було просвітництво".

МІЙ ДРУГ ЗІНОЧКА

Мій друг Зіночка — людина реалістична і близька до землі. Непереможний оптимізм був її основною прикметою, аж доки фатальне число двісті двадцять не затемнило її життя.

— Двісті двадцять тиснення крові!

— Двісті двадцять фунтів ваги!

Спочатку, коли це похмура, майже апокаліпсична число кинуло зловісну тінь на її життя, Зіночка вирішила готуватись до смерті. Найперше, вона стрімголов полетіла до Нью-Йорку й накупила полотна, канви й ниток. На обурене чоловікове питання, чому їй приспішило витратити гроші на ці речі, Зіночка резонно відповіла:

— Як уже я мушу померти, так нема ради — мушу! Але мушу ж я залишити дочкам щось гарне й тривале на спомин про себе. Кращого за українську вишивку я не знаю, а тому й буду вишивати дочкам по рушничку, по подушці і по лончен-сету.

Переможений її логікою чоловік замовк, а Зіночка спішно почала вишивати, щоб забезпечити собі безсмертя принаймні на двадцять років. Одночасно вона пішла до лікаря шукати поради, і тут уперше в житті зустрілась з проблемою, якої не могла вирішити: лікар заборонив їй їсти! Він заборонив їй усе, чим тішиться українська душа і розростається українське тіло: хліб, картоплю, пиріжки, вареники, навіть доброго борщу не їсти, пити поменше, і не брати в уста абсолютно нічого солодкого.

Прийшла вона до мене від лікаря майже непритомна, з широко відкритими, але невидючими очима.

— Дусінько! Чи ви можете уявити собі щось подібне?!

Справді, я не могла уявити собі Зіночку без їжі. Не тому, щоб вона була ненажера, яка гатить у себе все, що трапиться під руками. Ні, для Зіночки їжа була водночас і соціальною функцією, призначеною від Бога на радість людям, і національною традицією. Вона любила наварити, напекти, а потім сісти з друзями до столу і з однаковим смаком ковтати, як добрі вареники, так і добрі розмови чи навіть й промови.

Добре спечений пиріг викликав у її душі такі самі почуття легкості й радості, як в інших добрий фільм чи книжка.

Не можна сказати, щоб Зіночка замикалась у кухні. Вона любить і добрий фільм, і музику, але кожного разу, як уся родина виїздить із своєї провінції до Нью-Йорку подивитись нові фільми чи побути в Карнегі-Голл, у їх автомобілі красується на сидінні загорнута у старий светер каструлька з теплими голубцями, компот, зроблена вдома лімоняда

або просто теплий чай у термосі, з цукром і цитриною, і теплими пампушками до нього. Авто стоїть непомітно, подібне на інші авта, але як тільки Зіночка впіймає когось із своїх друзів, і приведе до авта, воно невідомою силою перетворюється в українську хату, де кожний почуває себе добре і легко, і де хазяйка не дає нікому зітхнути, аж доки гості не з'їдять усе, що стоїть на столі, чи, в даному випадку — на сидінні авта.

Навіть до української політики Зіночка має кулінарний підхід. Вона твердо переконана, що коли б усі партії зібрати разом, посадити за великий стіл і поставити перед кожним миску сметани та добре спечених пиріжків із сиром — то не було б жодного труду із консолідацією наших соборних зусиль.

— Котінько! — патетично переконувала вона мене. — Ну, яка різниця: галичани чи наддніпрянці?! Нехай вони кажуть "пиріги", але ж варять наші справжні вареники! Правда, вони псують сир, додаючи до нього картоплю, але як це їм так подобається, то чи варто сваритись за картоплю?! Більша половина моїх друзів-галичани, і я бачила від них багато добра і помочі!

Добро і поміч, це для Зіночки синоніми дружби. Не зважаючи на свої 220 фунтів, вона рухається легко і швидко. І завжди в напрямі добра і помочі. Або принаймні в напрямку загального щедрого чагування, душевного задоволення від повноти шлунка, поблажливості, що так легко виникає у ситої людини.

І от тепер доктор, її близький друг, з незрозумілою для неї жорстокістю і твердістю заявив їй:

— Хочете жити — покиньте їсти! Мусите скинути тридцять фунтів. І то якомога швидше!

— Ну, серденько, я вже готова не їсти, раз ви так наказуєте, — заявила вона йому. — Раз так кажете, нехай так і буде! Але ж не можу я не варити і не пекти! Ну, нехай я не буду їсти, але ж мушу я бодай спробувати! А раптом борщ буде пересолений, чи курка вийде тверда?! Мушу ж я знати...

— Ну, як ви там виделкою курку потикаєте, то від цього тиснення не підніметься, — погоджувався доктор.

Але Зіночка хотіла більшого.

— Але ж я мушу потім і скуштувати... Може бабка, Боже борони, перепечена, або капуста в борщі забатагато?... Ні, вже як собі хочете, а я мушу покуштувати! Мушу! Для чого ж я й до Америки їхала, коли тут всього повно, а ви мене на дурні ґрейпфрути посадити хочете?!

У Зіноччиній душі боротьба між досягненнями

В ТАКУ ПОГОДУ...

В таку погоду пишуться рядки,
з яких сотає неймовірна туга:
що вже пішла любов, немає друга,
і про минуше все частіш думки...
що, врешті, все складається із болю,
і ледь встигаєш з ран знімати шви,
що множаться скелясті острови
відчуження людського і недолі.
що літо вже кінчається. і сни
щодалі — то тривожніші й коротші,

що павутини срібноткана прошва
вже заснувала сірість порожнин.
... Та раптом сонце вигулькнуло з хмар —
і світ сумний перетворивсь на чудо:
є вірний друг і є чудові люди,
і є любові радісний пожеар.
І літечко ще не здало позицій.
Дивує зір природи новизна.
І ще душа — наївна і смішна —
плекає мрію виловить жар-птицю.

З циклю "Осінні ракурси". Київ, 1990.

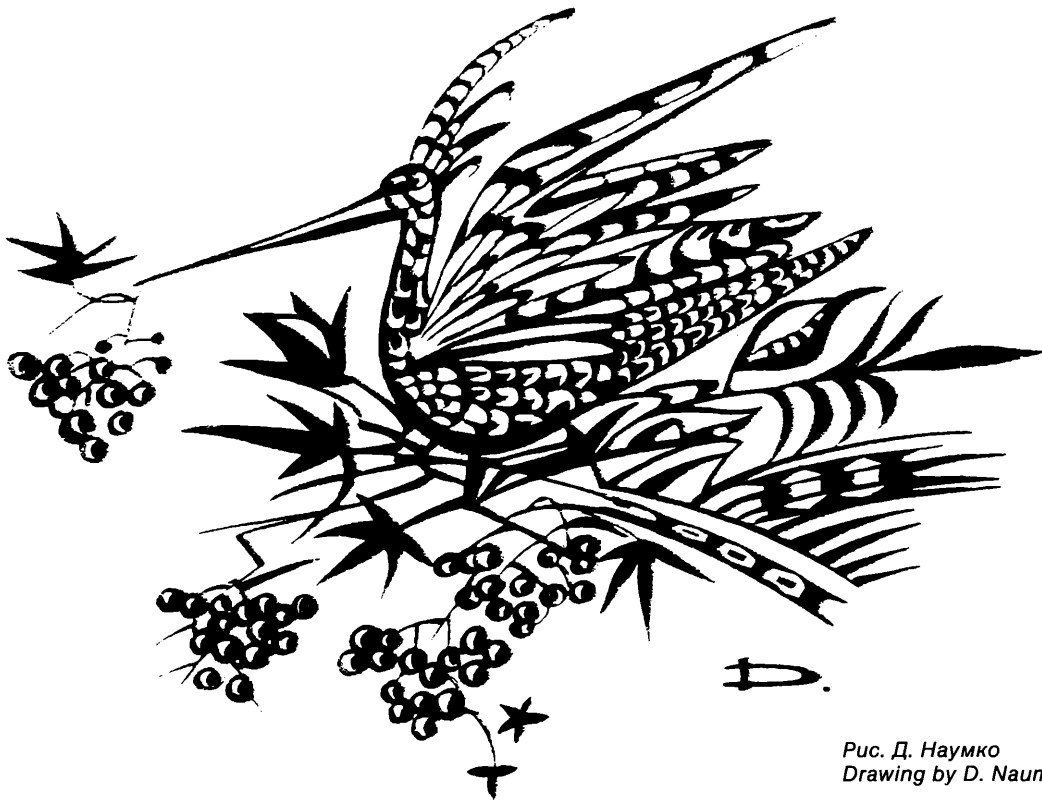

Рис. Д. Наумко
Drawing by D. Naumko

новітньої науки і традиційною гостинністю випилась у діловий компроміс. У п'ятницю звечора Зіночка починає роздмухувати кадило приготувань на суботу і неділю. Вона тре жовтки, меле м'ясо, січе капусту, смажить картоплю, словом, відтворює на чужій землі усі досягнення національної, рідної кулінарії. У суботу й неділю вся родина на чолі з Зіночкою щасливо уминає все наготовлене, з допомогою щирих друзів і сусідів. У понеділок Зіночка йде до праці напів-

хвора. Ввечорі її нічого не цікавить, і чоловік з доньками намагаються поменше турбувати її. У вівторок, середу й четвер Зіночка задовольняється трьома склянками соку на день, а з п'ятниці починається вакханалія відродження національної традиції.

Отака боротьба відбувається в душі мого друга Зіночки, і навіть доктор не може передбачити, яка з двох сил переможе!

„Дві краси“, Торонто, 1965.

ВІСНІ З ЦЕНТРАЛІ

1 і 2 червня ц. р. заступниця голови СУА Іванна Ратич і референтка суспільної опіки Лідія Черник взяли участь як гості в конвенції фундації допомоги Чорнобилеві. Конвенція надала обом представницям СУА право голосу делегаток з огляду на даток СУА в сумі 40 тисяч дол. на устаткування кімнати інтенсивного лікування в дитячому шпиталі у Львові для жертв чорнобильської катастрофи.

Після вислухання звітів обох учасниць конвенції, Екзекутива СУА вирішила, що на підставі чертеру СУА не може бути членом іншої харитативної організації, а у випадку Фундації СУА співпрацюватиме з нею в майбутньому з метою обладнання згаданої кімнати в дитячому шпиталі. СУА далі наполегливо

провадитиме збіркові акції для допомоги дітям і молоді — жертвам Чорнобиля.

Звертається увагу Відділам СУА, щоб всі приходи з будь-яких імпрез на ту ціль переводити через каси відділів до Централі СУА, а не посилати безпосередньо до інших товариств чи в Україну. Усі акції **мусять бути** координовані референтурою суспільної опіки СУА.

ОКРУЖНІ З'ЇЗДИ

15 червня ц. р. відбувся окружний з'їзд Округи Дітройт. Головою Окружної Управи вибрано Наталію Гевко. Екзекутиву СУА представляла Ірина Чайківська.

Христя Навроцька Прес. реф Головної Управи

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ТРАДИЦІЙНИЙ ПОЛУДЕНОК НАД МОРЕМ.

2 червня цього року відбулася традиційна імпреза Українського Музею — полуденок у Спрінг Лейку, Н.-Дж., дохід з якого призначено на фонд розбудови Музею. Організаторами цього є Комітет придбання Фондів для розбудови при Управі Музею,

який очолює Тетяна Тершаковець. В програму полуденка, крім вишуканих страв, входив показ мод, який організувала Ліда Білоус з дочкою Орестією і на якій демонструвала свої моделі гостя з України дизайнер одягу Ольга Павленко-Ярема. Моделі мисткині — сучасна інтерпретація та трансформація форми, переплетіння ниток, фактури народного одягу. Моделі демонстрували стрункі дівчата — пластунки куреня "Спартанки". Морський краєвид додавав чару усій імпрезі.

Стефанія Гнатенко

Дівчата куреня "Спартанки" демонструють моделі Ольги Павленко-Яреми.

Young woman from Plast group "Spartanky" showing the designs of Olha Pavlenko Yarema.

Лідія Білоус розповідає про нові тенденції в сучасному одязі.

Lidia Bilous Describing the fashions to the audience.

ПРОПАГУЄМО УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО У ШВАЙЦАРІЇ
ASSOCIATION DES FEMMES UKRAINIENNES EN SUISSE
VEREIN DER UKRAINISCHEN FRAUEN IN DER SCHWEIZ

*Організатор виставки
Євгенія Курц-Кієщук та
Вора Русо і Ольга Беран.
Evhenya Kurts-Keshchuk —
exhibit organizer, Vora
Russo and Olha Beran.*

Серед членів об'єднання українців у Швейцарії є чимало ідейних і працьовитих жінок. Особливо багато часу і труду для поширення нашої культури віддає Євгенія Курц-Кієщук, яка походить з Косова, що на Гуцульщині. Восени минулого року в Берні у крамниці "Лоеб" вона влаштувала чудову виставку українських вишивок, гуцульських строїв, кераміки, писанок. Тут же були книжки, мапа України, кілька косівських килимів.

Всі експонати виставки Євгенія по-мистецьки розклала, а сама вбралася в українську блюзку, вишивала наші чудові узори на серветках і при цьому відповідала на запитання відвідувачів виставки.

Мешканці Берну, а також гості столиці радо оглядали зразки наших мистецьких виробів, порівнювали на мапі Україну з маленькою Швейцарією і декому тяжко було зрозуміти, чому така велика і багата країна досі не має своєї держави.

Українці Швейцарії прагнуть і надалі влаштувати подібні виставки, знайомити чужинецьку громадськість з Україною, її історією, мистецтвом, культурними надбаннями.

Оля Беран

м. Берн, Швейцарія

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

VOL. XLVIII

SEPTEMBER 1991

Editor: Marta Baczynsky

MARTHA BOHACHEVSKY-CHOMIAK

WOMEN AND THE UNDERSTANDING OF EASTERN EUROPE

The history of women in Eastern Europe has not been studied and there is little incentive to do so now, since women are strangely absent in the current liberation of Eastern Europe and the countries of the disintegrating Soviet Union. One hears few voices of women, few calls for women's liberation, and fewer yet to rally women in support of reform.¹ What then can the study of silent women tell us about the area? I want to suggest that attention to the history of women can tell us more about the underlying processes in Eastern Europe than some of the conventional approaches to it can. Little is known about women in Eastern Europe not because they have been silent, but because they have not been heard.

When we seek the images of women within the East European historical landscape, we realize that the area itself has not been thoroughly studied. Scholars dealing with Eastern Europe would greatly benefit from harnessing methods devised for the study of the history of women to gain a deeper understanding of Eastern Europe than the one that emerges from conventional approaches of geopolitics, intellectual history, and political history. In this article I want to demonstrate that attention to women's organizations and women's concerns can further augment our understanding of the underlying processes in Eastern Europe. I will do so by first summarizing the manner in which the area is studied; then I will gauge the development of a civil society that brought Russia closer to the European model by highlighting an aspect of Russian women's history in the nineteenth century. Subsequently, I will seek to expand our understanding of nationalism by viewing it through the concentrated lens of the Ukrainian women's movement in inter-war Poland. Finally, I will glance at the current status of women in Eastern Europe and end with a discussion of the emergence of a potential mass women's movement in Ukraine.

Drawing by Daria Naumko

When we write about women and Eastern Europe we are confronted with the problem of definition and, hence, of the delineation of the subject. At the same time, discussions on feminism, attempts to recapture for women those aspects of their history that were overlooked or misappropriated, and even the theories which

enable the integration of the women's component into the overall story have largely focused upon Western and American women. Usually the historical issues raised on and by Eastern Europeans focus on national histories and ideologies, even when the latter are imprecise and the former lack cohesion. Women's history, on the other hand, is often lacking in the self definition and the ideological formulation that create the prerequisites of such study. The development of women's groups, being singularly devoid of ideological constructs and considerations, removes them from generally identifiable historical studies. Under the circumstances, that is tantamount to saying that the women failed to develop a historical consciousness that could be recognized as valid by historians. The same can be said about Eastern Europe as a unit; it lacks self-consciousness and self-validation.

Perhaps, we should formulate the statement differently: historians were blind to the developments in the history of women, just as they failed to discern the common threads that are characteristic of Eastern Europe. The accepted model was national or state history: neither women nor Eastern Europe fitted the mold. Historians write about issues they can define, order and articulate. The history of women, as the history of East Europe, does not lend itself into neat categories and clearly discernable stages.

For the most part, the study of Eastern Europe centers on the twin issues of nationalism and economic backwardness. Although the boundaries of Eastern Europe have not been clearly defined, studies devoted to this region perceive it as an entity distinct from the Soviet Union and its predecessor, the Russian Empire. Thus, for example, the latter is studied as a centralized state and an analysis of its economy usually subordinated to the study of the state's political system. On the other hand, the heterogeneity of Eastern Europe, its patchwork quilt of nationalities, its religious and social differences, the discontinuities of its political development, and finally, its numerous linguistic systems have stood in the way of coherent studies of Eastern Europe as an entity. The region's failure to articulate an identity that transcends national borders further complicates the problem.²

Notwithstanding sporadic attempts by intellectuals, the concept of "East Central Europe" or a "Mitteleuropa," never became an academic field like the concepts of "Russia" or the "Soviet Union." These latter concepts, having as their axis a unified state, have fostered studies which, ironically, are beginning to elucidate the heterogeneity of its subject. On the other hand, the concept of "Eastern Europe," lacking as it does the axis of a centralized state, has not developed studies which would flesh out the many common threads that unify it.

Totalitarian states deliberately regulate all informa-

tion, so our knowledge of closed societies, even relatively contemporary ones, has repeatedly proven to be limited. The heterogeneity of Eastern Europe and its secondary political importance have prevented scholars from reaching effective generalizations, like those made about Russia, despite the fact that Eastern Europe was not always a completely closed society. Needless to say, the skills necessary to read a woman's dimension into a limited body of information can seriously enhance our study of such societies. Work in women's history has taught us to ask questions which historians do not readily ask and look for source materials at places that are not necessarily obvious. Women's studies — and feminism when defined as the study of women — have taught us to take a closer look at accepted categories. It has taught us to look at reality beyond the accepted categories of either history or ideology.

In the last few years, Eastern Europe and the Soviet Union itself have proven the limitations of communism and its inability to adapt to a modern society. Yet few scholars predicted the rapid turn of events. They may have foreseen the attrition of Soviet forces in Eastern Europe; the erosion of Communist ideology and the liberalization of the Soviet state; yet another cultural thaw that could draw in wider circles of candidates for rehabilitation; and greater religious freedom for structured faiths. But even the most imaginative observers failed to predict the overall open unabashed disintegration of the ideological and organizational underpinnings of the whole Communist system. Moreover, it appeared to us in the West that only a few select dissidents would fathom the dissolution of Communist parties, or the admission that not only Stalin, but Lenin, and even Marx himself may have been wrong. Certainly, we did not expect that such views could resonate among the masses.

Ideology, historical power politics, and Kremlinology — the traditional approaches to the study of Eastern Europe and the Soviet Union — did not provide us with a paradigm for the protean movement which today characterizes daily events in Eastern Europe, the Soviet Union, and Russia proper. What is interesting is the basic similarity of the developments taking place in both Eastern Europe and the Soviet Union. Standard works on Eastern Europe stress the pervasive importance of nationalism in the area. Indeed, communist regimes became successful there to the degree to which they reflected the nationalist aspirations of a particular group.³

The truism about the importance of nationalism in Eastern Europe is especially relevant now in view of the renewed assertion of cultural autonomy and political sovereignty by the peoples of Eastern Europe and those within the Soviet Union. Eastern European nationalities tend to be characterized as separatist, authoritarian, potentially anti-semitic, divisive and a threat to peace. Historical writing in Eastern Europe often reinforces

that view — national histories tend to be structured around the national group whose identity is usually perceived as being singular. Even when nationalities fail to establish a strong and enduring state, the overpowering force of the idea of the state in the area is so strong that peoples who have failed repeatedly to create and preserve a viable state write their own histories around the issue of the state.⁴ Nationalities that had not preserved or established viable political states wrote histories extolling their aborted statehood to validate their claims to sovereignty. Yet for all the stress on the people, the historiography of the area is particularly poor on chronicling social and community activities and organizations. Studies of the area have focused upon states and imperial expansion, religion and ideological developments. Simultaneously, they have stressed, be it positively or negatively, nationalism as an ideology asserting communal allegiance to a historic group, its spiritual values, and its heroic deeds. Poets are often the enduring symbols of Eastern European nations, and they do much to popularize nationalism. Poets do not focus upon the mundane nor upon a precise reflection of reality, so their vision transports reality to a higher conception that others find attractive. Political and social activists often find in the poetry justification their actions. Thus the nineteenth century Polish poet, Adam Mickiewicz, spoke lovingly of Lithuania as his motherland, and this sentiment is shared by his twentieth century counterpart, Czeslaw Milosz. Poles accept such statements as patriotic sentiments for a greater historical Poland. Thus, the question arises whether the poets are merely fuzzy on their geography or are all Poles imperialistic? But are these the right questions?

Almost all of the works written about Eastern Europe approach their topic from the vantage point of the writer rather than taking their cue from the material itself. Such is also the case with works devoted to the history of women. Older works tend to focus upon the contributions women made toward the preservation of national identity, while more recent ones analyze and document women's revolutionary role. Neither of these approaches even remotely reaches the Rankian dictum that history should reflect the events themselves, and not the vision of the observer or the writer. The existence of a documented philosophical and literary base of the development of nationalism and of a rich poetic description of nationalism has blinded most of us to one of the simplest reasons for its popularity — nationalism promised a better quality of life to its followers. A focus on what women did in their community organizations can help define the actual practice of nationalism as contrasted with its theory or ideology.

Issues of definition and scope, of the use of terminology developed to reflect other realities are some of the major problems confronting the student of Eastern Europe. The same issues plague the study of women.

Women's studies, or the incorporation of the history of women, the development of women's organizations can be compared to the study of the history of peoples, as contrasted with that of states.⁵ Simply put, women's issues are nothing but the rights of men extended upon the entire population. By the same token, issues that have concerned women, i.e., health, education, welfare, child-care, etc. reflect societal issues which, since society did not pay primary attention to them, devolved upon women. But most scholars writing on Eastern Europe, most Eastern European scholars, and a large part of the East European population do not see women's issues in those terms. The very historians who defend the need to study peoples and nations, and not only states, underestimate the importance of civil society and of women. It is not uncommon that women themselves remain blind to the importance of their own history.

To be continued...

¹ Among the recent exceptions is the report on the hundred Muscovite mothers who demonstrated before the Russian Soviet Parliament in the spring of 1991 and succeeded in seeing Boris Yeltsin, and the decision of the Polish Sejm to keep abortion legal, largely because of the pressure of women.

² We must keep in mind that in this area, as in many other parts of the world national and state boundaries are not congruent, hence the national liberation movements are often directed at the central government. The position of women in the European parts of the Soviet Union (and former Russian Empire) does not differ substantively enough to warrant a division between Eastern Europe and the Soviet Union, while some of the nationalities in the USSR are better understood within the context of Eastern Europe. Hence, in this article I subsume the European lands of the USSR under the heading Eastern Europe.

³ See, for instance, George Klein and Milan J. Reban, *The Politics of Ethnicity in Eastern Europe*. East European Monographs, Boulder; distributed by Columbia University Press, New York, 1981. Alfred G. Meyer, a political scientist who has written widely on Marxism, on Central and Eastern Europe, and on women, succinctly pointed out that "National and ethnic consciousness have come to be closely linked to movements of liberation and revolution, including those calling themselves Marxist... The implications of such a statement would be that the revolutions of our century, often carried out with the expressed aims of doing away with the contradictions of capitalism, have instead, reproduced them, though in novel form; and ethnicity is revealed as a principle of social organization (or production relations) fundamentally at odds with global production processes." Alfred G. Meyer, "Eastern Europe: Marxism and Nationalism," in *ibid.* pp. 7-11, quotation from p. 11.

⁴ For instance, a recent overview of the history of Ukraine by Orest Subtelny, Toronto University Press, 1988 is structured around the issues of statehood and modernization, neither of the two of particular relevance to Ukrainians.

⁵ We can date this development early nineteenth century, especially after Johann Herder wrote his *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit*.

A MESSAGE FROM THE ART & MUSEUM CHAIR

*Театр при Просвіті в Ужгороді, 1925—1927. Зліва: Анна Остапчук, Федір Базилевич, Ніна Певна. Дарунок Лідії Бурчачинської. З колекції Українського Музею в Нью-Йорку.
Theater at "Prosvita" in Uzhhorod, 1925—1927. Fr.l.: Anna Ostapchuk, Fedir Bazylevych, Nina Pevny. Gift of Lidia Burachynsky. From the collection of the Ukrainian Museum in NYC.*

When I consider the various objectives to be attained, I think about the enormous amount of time necessary to at least partially do what is required.

Working on these projects can not be not only for today, but for the future as well. Working to preserve our national heritage, collecting writings and documents of historical significance, raising children and youth so that they become familiar with our culture — these are objectives which will help us retain our national identity in the free world. Through this we also help Ukraine.

The following are three categories of activities which we, as women, consider very important, but which should be the responsibility of every individual in the Ukrainian community.

1. *Support The Ukrainian Museum in New York City.* This is a broad field for initiative and activity. As a first step we urge the organization of Museum support groups in all Ukrainian communities. Only with the full cooperation of our communities will we be able to build a truly representative museum in New York City which will present Ukrainian cultural achievements and propagate our good name among non-Ukrainians, as our Museum has been doing since it was founded.

2. *Organizing groups among children and youth called "Friends of Ukrainian Folk Art."* Ukrainian women always preserved and protected our traditions and cultural heritage. In the free world, far from our native land, this responsibility is very important. Once children understand and befriend their legacy of Ukrainian folk art — they will never forget their roots.

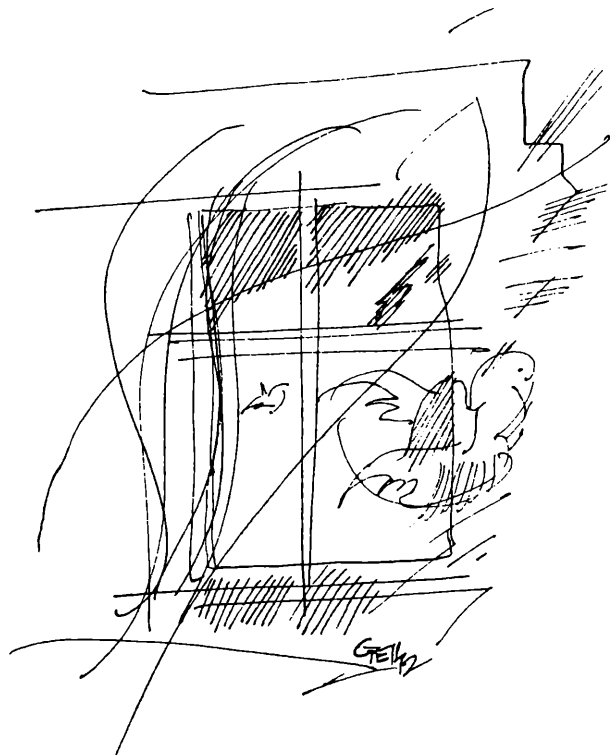
3. *Verbal history.* Since time immemorial, historical events were passed on from generation to generation, by word of mouth. Ukrainian "kobzari" travelled from village to village, serving as a living newspaper for the people. Today, there are many conveniences such as tape recorders, video recorders and films which can be utilized for this purpose.

The American Museum of Immigration on Ellis Island is in the process of retrieving data concerning personal recollections of people who passed through its portals. Following the initiative of the New Jersey Regional Council, the "Project AMI" committee was organized. Branches of UNWLA are helping this committee with its tasks. The Ukrainian Museum in New York City also has an archival department. Ukrainian Document Centers in New York, Toronto, and in Detroit, collect eye witness accounts of the people, participants in World War II. The Art and Museum Chairman of UNWLA is also taking part in this project, because we have an open door to the Ukrainian community. Many of us, in the older generation, lived through war and post war times and can describe the days of our wanderings, as well as the initial acclimatization period in the new land. These accounts, historical or private in nature, are a great help to our young producers who make documentary films. They are important to writers also, particularly those who write about the Second World War.

All the work conducted under the auspices of the Art and Museum Chairman is very important to us and to the future generations. It is our responsibility to see that our cultural legacy is preserved in good order and accessible, to be appreciated by ourselves, as well as by the non-Ukrainian community.

IRENE RUSSNAK
ART AND MUSEUM CHAIR
UNWLA

A LETTER FROM KIEV TAMARA STADNYCHENKO

Drawing: Volodymyr Stetsula

In Kiev last summer I wandered into RUKH headquarters one morning, hoping to get some good material for articles that might be of interest to assorted editors in America. As luck would have it, most of the RUKH people had left town for the week to join friends and colleagues in Zaporizhzhia for the Sich festival. The few people who were in the RUKH offices looked rather unhappy about missing the celebration in Zaporizhzhia and were not especially interested in entertaining another visitor from the United States. For lack of anything better to do I snooped around, tried to cajole the reluctant person in charge into giving me a story, and played interpreter for a British journalist who was having an even worse time than I locating a willing source and a good scoop. I at least was capable of hitting my head against a brick wall in Ukrainian; there was some perverse consolation in seeing him struggle to attain the same dead end in the Queen's English.

After about an hour or two of this I was ready to call it quits and go back to the hotel, but I was detained by a young RUKH volunteer named Mykola who seemed more than willing to talk to someone from America. We chatted about this and that and discovered to our mutual delight that we had a friend in common, a woman I

had grown up with in Philadelphia whom he had met the previous year when she had wandered into RUKH headquarters. We went to lunch and then he took me around to all the newspaper and magazine offices within walking distance and waited patiently while I talked with editors and journalists about their work and their paper shortages.

Late that afternoon, Mykola decided that we should have dinner. I assumed that we would go to another restaurant, but he led me to a telephone and called his wife and announced that he was bringing someone to dinner. He told her to start cooking as we would be there in about a half hour. Up till that point I had considered Mykola a rather fine fellow who was accomodating and pleasant and interesting company. The phone call infuriated me and I felt a genuine sympathy for the poor wife who was being ordered to cook for some stranger brought in, quite literally, off the street. Like the women who had participated in the takeover of the administration building at the University of California at Berkley in the late sixties, I was of a mind that unless they wanted to, "free women did not cook" on demand. I made sure that Mykola was fully apprised of this viewpoint as we walked to the small apartment he and his wife Tamara and daughter Darusia shared with his parents and a younger brother.

The parents and the brother were out of town. Tamara, an attractive and very pregnant brunette, greeted us at the door of the apartment. Her condition added to my discomfort, especially when she insisted that Mykola and I sit at the only two chairs at the kitchen table while she served us the fried potatoes and onions that she had prepared for our dinner. No amount of protesting from me could make her take one of the two chairs. She and two year old Darusia stood or walked about the kitchen while Mykola and I ate. I had never had a less enjoyable meal.

After dinner the four of us moved to the living room and the adults talked while little Darusia eyed the strange woman from America with apprehension and a little awe. Tamara, I learned, was Russian, a fact she admitted in an embarrassed whisper as though she were confessing to a social disease that isn't mentioned in polite company or in front of children. She apologized, frequently, for the way she spoke Ukrainian. She had learned it while she and Mykola were courting and she was determined that Ukrainian would be her children's mother tongue.

There was an immediate rapport between us. The Russian woman had chosen to "convert" to Ukrainian-

ism; the American women had come to seek her Ukrainian roots. We recognized in each other a kindred spirit, for in a very real sense we were two strangers in a strange land who could understand too well the difficulties that this implied for each of us. Even the coincidence of sharing the same name was significant. Tamara is neither Ukrainian nor Russian. It was the name of a Georgian princess who was determined never to be dominated by her male lovers. When any of them attempted to assume authority over her, she had them hurled over a steep cliff.

We talked of many things that night: family, religion, politics, music. We exchanged funny anecdotes about our personal lives and introspective comparisons of our goals and insecurities. I learned that she was an example of the type of woman Marta Bohachevsky-Chomiak has so eloquently described in her book *Feminists Despite Themselves*, women who are forced by the world they live in to comply with a form of domestic servitude, but who are constantly making courageous choices in their lives that defy all tradition and all the normal societal constraints. Like the women in the book, Tamara had to make difficult choices in a difficult world which sometimes allows no choices. One of those choices was to reject her Russian heritage and take on the identity of her adopted country.

Another centered on the fate of her unborn child. She confided to me that the pregnancy had been unplanned, that she had lain awake in despair for many nights wondering if she and Mykola could cope with having another mouth to feed, that she had contemplated having an abortion but had been unable to go through with it. She confessed that the decision had not been entirely altruistic. The birth of the child would allow the family to apply for a permit to move to a larger apartment.

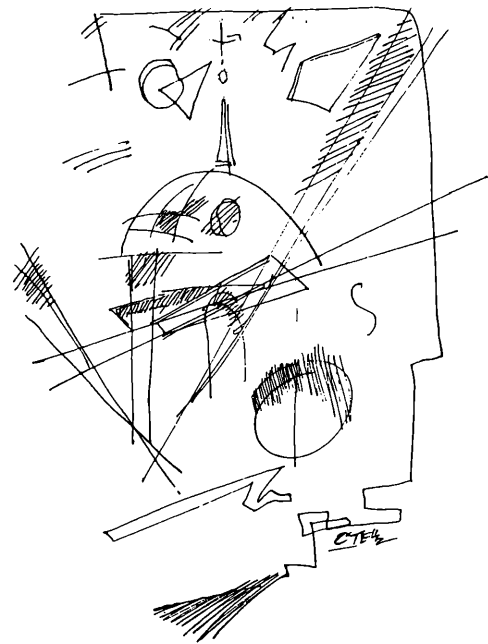
We were together for no more than six hours. The next morning I boarded a train for Chernivtsi, hoping Tamara and I would be able to maintain at least some contact through cards and letters until my next visit to Kiev.

Anyone who has traveled to Ukraine in the last few years and who has managed to go beyond touring museums to spending quality time with the natives, knows the intense nature of the friendships that are born in a matter of days or even hours, friendships that will last a lifetime. The bond is made quickly and nurtured over time and distance by any means possible. The relationship is not weakened by the peculiarities of the Soviet postal or telephone system. It survives, sometimes with no communication for months, even between people who know they may not see each other for years. It is a spiritual bond created by virtual strangers who have shared a quiet moment in a world gone mad, who have tried to understand each other, who have experienced together the charged atmosphere of

Ukraine's national reawakening. It was under these circumstances that I had met Tamara and in the following months we exchanged the letters we had promised to exchange. I learned about the birth of her second daughter, about the continuing complexities of daily life in Kiev that had been exacerbated by the worsening economic situation.

In her most recent letter to me Tamara wrote about another choice she had made, one that was personally significant to me for it invited my participation in a ritual in which she will be renouncing the atheism she was raised with and formally acknowledging her acceptance of Christianity. It was a letter I read with awe, a letter in which she apologized once again for her "inadequate" Ukrainian and in which she asked if I would be her godmother. She wrote that she knew it was a strange request and that church protocol might not approve of the slight difference in our ages. She wrote that she hoped I would not consider her request an imposition and that she did not expect me to fly to Kiev to accommodate — if I consented, a proxy could be found.

It took me two weeks to compose in my inadequate Ukrainian a letter of acceptance that would not tarnish or trivialize the faith that she has in God and in me.

Drawing: Volodymyr Stetsula

ГЕЦУЛА БОРАЛИШ П
АБІБІ

BRANCH 12 SPONSORS LECTURES ON CHORNOBYL

Dr. David Marples and the members of Branch 12 in Parma, Ohio.

This year marks the fifth anniversary of the most tragic event in the modern history of Ukraine, the Chornobyl disaster. To commemorate this terrible occurrence and to focus public attention on the problems created by the accident, Branch 12 of UNWLA in Parma, Ohio sponsored two lectures by Dr. David Marples on the legacy of Chornobyl and its global effects.

Dr. Marples, an associate professor of history at the University of Alberta, is a renowned sovietologist, author of numerous publications on recent developments in Ukraine and an authority on Chornobyl.

At the initiative of Branch 12, Dr. Marples was a featured speaker at the Cleveland City Club forum on May 3rd at noon. Later, that same evening he gave a lecture at the Ukrainian Cathedral of St. Josephat in Parma, where he was warmly welcomed by Branch 12 president Dora Storozynsky.

In his lecture Dr. Marples painted a bleak picture of the existing conditions in the region of Chornobyl. The food supply, water and soil are contaminated by radiation. The people are suffering from break downs of their immune system, from various other diseases and genetic mutations. For this tragedy many blame the Soviet political system itself. Moscow, which controlled all nuclear power plants on the territory of the Ukrainian Republic showed criminal insensitivity to the problems of the local population. The people in the afflicted areas were never properly advised on the negative effects of radiation. All health information and the results of investigation of the accident were classified.

As a reaction to this policy a number of independent inquiries were conducted, films depicting the terrible prevailing conditions were made public and mass demonstrations in Kiev were held, where people demanded the release of all pertinent information. All this pressure from the local population resulted in declassification of health information and presently Ukraine can seek international help for its many medical problems.

Dr. Marples believes that even though problems of grave dimensions such as water and soil contamination will be with us for a very long time, some measures can be taken to reduce the negative impact on the population's health. The limits of zones of alienation should go far beyond the original 18 km. Some areas must be unconditionally evacuated and voluntary evacuation guaranteed for other regions with high levels of radiation. Dr. Marples also believes that Ukrainian political leadership should incorporate laws to control health problems and maintain public order. The control should be exclusively in local charge. This, he maintains, can only be accomplished if Ukraine is no longer a part of the Soviet Union. Furthermore, all coordinated assistance from the free world to the afflicted areas should go directly to the capital of Ukraine.

Nadia Deychakiwsky, chair of the Chornobyl committee thanked Dr. Marples for his excellent presentation.

Editha Morozynsky
Press Chair, Branch 12, UNWLA

ЛИСТ З УКРАЇНИ...

Львів

Ні репресії, ні утиски не зламали духу і волі, не пригнобили почуття національної гордості у вчительки Львівської середньої школи ч. 70, Мирослави Клиновської. Почуття національної приналежності до великого, але знедоленого народу було світочем у всьому її нелегкому житті.

Молоду випускницю Львівського державного університету на початку 80-их років намагалися позбавити учительського права. Єдиною підставою для цього беззаконна була професія її батька — священник. Але сильна духом і свідомо своєї правоти вчителька не зробилася сліпим знаряддям бездушних і безвідних керівників від народної освіти.

Тепер, в час національного відродження України, такі педагоги як Мирослава Клиновська йдуть до дітей з чистим серцем і благородними помислами.

"Не мислимо життя свого без тебе, Україно. Не матимемо ні щастя, ні радості без тебе, великий український народі."

Скеруй, Боже, розум і сердечка наші...

Це ми, українські діти, що зібралися під відродженим знаменом, просимо у Тебе, Господи, аби ти дав нам сили, снаги, здоров'я, твердості духу, терпіння, мудрости та незборимої волі відродити Матір нашу Україну. Щоб забула вона після морозів лютих, як червона калина, а з нею щоб відродилися і забули по всій землі нашій добро, щастя, краса і мудре чарівне українське слово, і хліб наш насущний, і вічна блакить неба.

Скеруй, Боже, розум і сердечка наші на великі справи в ім'я нашого народу, землі рідної!"

Цією молитвою щодня починаються лекції в класі педагога Клиновської. Все таки це молитва, хоча порізному її називають — обітниця, молитва, присяга. Вона звучить щодня.

Всю свою віру, весь свій патріотизм вложила Мирослава Клиновська в цю молитву — вона ж бо є її автором, і дала її дітям.

"Скеруй, Боже, розум і сердечка наші на великі справи в ім'я нашого народу, землі рідної! Амінь!"

Діти Микулчина (Івано-Франківщина) вітають кардинала Мирослава Любачівського.
Children from Mykulychyn (Ivano-Frankivsk'ka oblast') greeting Cardinal Myroslav Lubachivsky.

Фото Софії Раковської
Photo: Sofia Rakowska

У КИЄВІ ЗАПОЧАТКОВАНО ПЕРШУ БІБЛІОТЕКУ ДІЯСПОРИ

Редакція журналу "Пам'ятки України" та газети "Старожитності" поставили за мету створити бібліотеку, якої досі не існувало в Україні — книгозбірню видань діяспори. Вона прислужиться молодим науковцям, що позбуваються ідеологічних стереотипів, школярам і юнацтву, які хочуть самотужки, за першоджерелами дошукатися істини, всім, хто шанує українське слово.

Редакція просить надсилати книжки та періодичні видання з україніки (будь-якою мовою) на

адресу: Україна, Київ, Боричів тік, 8/1, редакції журналу "Пам'ятки України".

Пожертви можна складати на рахунок у Нью-Йорку:

Self Reliance F.C.U,
"Pamyatky Ukrainy".
Account #16670-00,
108 Second Ave,
N.Y., N.Y., 10003

Анатолій Сериков,
редактор

”ЧИ ВИ ЧИТАЛИ?..”

Щораз частіше чуємо таке питання. Цікаво, чому? Мені здається, що з розвитком подій в Україні наша преса стала набагато цікавішою. Читаємо, що діється на рідних землях, довідуємося, що приїздять до нас цікаві люди з політичного, наукового чи мистецького світу, і варто бути в курсі справ. Це все подає нам щоденна українська преса. Живемо в цікавому часі, бо в цілому світі відбуваються неймовірні зміни, яких ніхто не міг передбачити. Навіть засоби масової інформації (мідія) не можуть наздоганяти часу, бо вістка за вісткою пересувається, немов прискорена фільмова стрічка.

Щораз частіше тепер вістки про Україну попадають на шпальти світової преси, яка також помішує статті, листи та спостереження українців. Приємно читати у "Воллстріт джорнал" статті А. Каратницького чи на редакційній сторінці "Нью-Йорк таймсу" бачити прізвища д-ра О. Мотиля, д-ра Р. Шпорлюка. Такі статті цікавлять читачів і часто можна прислуховуватися до розмов на тему прочитаного.

Мідія має величезне значення. Недавно Пітер Дженнінгс, відомий телевізійний репортер, у дискусійному виступі на тему війни з Іраком сказав: "Державна адміністрація має силу, але мідія має вплив". Навіть у щоденному житті бачимо, що жаждоба сенсації у репортерів, їхній брак співчуття для родин, які переживають трагедії, часто викликає обурення читачів. Скільки зла можуть зробити саме такі репортери, які мають змогу подавати інформації, але які можуть не раз бути несправедливими і передчасно впливати на хід подій.

Ми, українці, на щастя, не маємо сенсаційної преси, але часом справи, порушені на шпальтах української преси подаються необ'єктивно, а часом злобно, бо засади, що журналіст повинен бути об'єктивним, не всі дотримуються. Читаємо, що все частіше відбуваються пресові конференції для ознайомлення чужинців з життям та потребами України, в чому велику роль відіграє пресове бюро Української Католицької Церкви в Римі, яке постійно подає для чужомовної преси матеріали про Україну, якому також вдалося запросити понад 100 західних кореспондентів в Україну, даючи їм перекладачів та

відповідну інформацію, про що писав А. Гудяк, докторант Гарвардського університету, в "Українському Тижневику" 26 травня ц.р. Він подав, що згадане пресове бюро влаштувало пресові конференції не тільки з українською католицькою репрезентацією, але й з православною.

Відбулася зустріч з представниками Руху та інших демократичних організацій зі західними журналістами. На жаль, ще не про все пише американська преса, що доволі вичерпно подає Асошіейтед Пресс чи Ройтерс. Може з часом справи поліпшаться. Але яка тут роль нас, жінок, зокрема членок СУА? Ми теж повинні подавати до преси вістки про нашу працю, успіхи, про справді цікаві почини, і не тільки до "Нашого Життя" чи української преси, але де тільки можна нав'язувати контакти з американською пресою і зацікавити її нашим життям, нашою працею, нашими надбаннями.

Наші завдання великі, але вже маємо молоде покоління, яке могло б професійно підійти до справ інформації. Такі контакти треба створювати поступово, бо ми звикли багато справ полагоджувати в останній хвилині, а це не завжди вдається.

Важливими є особисті зв'язки, які можуть дати дуже позитивні наслідки, але над тим треба послідовно працювати. У кожній місцевості, з яких менші мають кращий доступ до преси, радіо чи телевізії, є великі можливості, бо можна запрошувати репортерів чужинецької преси на добрі виставки, образотворчі чи народного мистецтва, або покази історичного чи народного вбрання, тоді репортери самі подаватимуть повідомлення про дану імпрезу. Очевидно, що до того треба відповідно приготувитися і мати готові інформації про дану ділянку. "Наше Життя" — це наш журнал, який містить дуже цікаві інформаційні статті з минулого та сучасного, який читають не тільки жінки, але й чоловіки. Журнал чекає на ваші статті та повідомлення з праці відділів, зокрема англomовних.

Пишіть, давайте про себе знати і може й інші дістануть охоту до праці.

Христя Навроцька

Прес. реф. головної Управи СУА

УСМІХНИСЯ

Студент, закінчивши курс наук, прощався з професором, щиро дякував за все добре, а потім додав:

— Вам я зобов'язаний усім, що знаю.

— Даруйте, — відповів професор так само ввічливо, — чи варто дякувати за таку дрібницю!

ДО РЕДАКЦІЇ "НАШОГО ЖИТТЯ"

Читаю гарно видане і цікаве число "Нашого Життя" за квітень 1991 р. Дякую, що по довгих хвилинах занепаду, журнал набрав відповідного рівня. Вибачте, що подам одне питання до пояснення обкладинки. Чому Шевченкова Марія в перекладі на англійську мову стала Mary? З привітом *Марія Фіглюс*

Зауваження правильне. Назва Гравюри Василя Лопати, ілюстрації до поеми Т. Шевченка "Марія", в перекладі на англійську мову повинна бути "Maria". Перепрошуємо. *Редакція.*

Яліше харчування

ХРИСТЯ НАВРОЦЬКА

Наближається осінь, яка приносить Божі дари — овочі. З них найбільш вживаними є яблука. Вони часто поліпшують смак страв: наприклад, борщ, свіжа чи квашена капуста набирають від яблука делікатного смаку. Яблука багаті на вітаміни А і С.

Подаємо рецепти на страви з уживанням яблук.

“ЕЛЕГАНТНА” ПРИСТАВКА (на 4 особи)

**4 великі яблука (найкраще Кортлянд)
сік з помаранчі, цитрини або грейпфруту
1 горнятко дрібно нарізаної селери
1 нарізаний банан
2/3 горнятка січених горіхів “пікан”
(pecan)
майонез, гірчиця (mustard)
листки зеленої салати**

Вирізати середини яблук, залишаючи стінки товщиною 1/2 інча. Скропити соком стінки, а також вийнятий м'якуш. Посікти м'якуш і змішати з селерою, бананами і горіхами. Додати майонезу стільки, щоб маса трималася, та гірчиці до смаку. Все разом змішати та наповнити вижолоблені яблука. Вистудити. Подавати на листках зеленої салати.

СВИНЯЧА ПЕЧЕНЯ (на 8 осіб)

**3 дрібно нарізані зелені цибульки
1 зелене яблуко, нарізане в кубики
1/2 ложечки солі
1/4 ложечки чебрецю (thyme)
1/8 ложечки перцю
5 фунтів свинячої худі полядвіці
1 горнятко яблучного соку
1 горнятко брунатного цукру
1/2 горнятка підливи до стейка (steak sauce)
1/4 горнятка бурбону або коньяку**

Змішати 5 перших складників і накласти довкруги на м'ясо. Вкласти м'ясо до посуду до печення та полити половиною яблучного соку. Коли піч нагрівається до 350°, заварити в риночці решту соку з залишеними складниками. Вкласти печеню до печі, поливши приготованою поливою. Пекти 2 1/2 години, або доки печеня не буде м'яка.

ШАРЛЬОТКА З ЯБЛУК (на 6 осіб)

**6-8 кусків білого хліба
стоплене масло або маргарина
8 горняток обібраних, нарізаних на чвертки яблук
1 горнятко цукру
по 1/2 ложечки мускатного горіха (nutmeg) і циннаму
2 унції січеного без лушпинки мигдалю**

Грубо насмарувати хліб маслом, порізати в паски і частиною виложити дно посуду до печення (1 1/2 кварта “пайрекс”). Зварити яблука в малій кількості води, відцідити і пом'яти на пюре. Додати цукор і спеції і накласти на хліб до посуду, посипати мигдалем і накрити рештою хліба. Пекти в печі, нагрітій до 400°, 25 хвилин. Викласти на полумисок і подавати тепле з кремом.

КРЕМ

**1 ванільовий пудінг, і ложечка ванільового екстракту
1/2 горнятка вбитих вершків (heavy cream)**

Приготовляючи пудінг, дати 1/2 горнятка молока більше, як каже припис на коробці, ванілію і вистудити. Перед подаванням додати вбиті вершки, змішати.

ТУШКОВАНІ ЯБЛУКА додаток до м'яса (на 4 особи)

**1/4 горнятка товщу (хто не має холестеролу, може вживати товщ з бейкону)
4 необбирані червоні яблука
4 середньої величини цибулі
1/3 горнятка білих родзинків**

В сковороді (пательні) на розігрітому товщі тушкувати 5 хвилин нарізану в кружальця цибулю, додати нарізані на 8 частинок яблука і тушкувати ще 5 хвилин під покришкою. Додати родзинки і варити на дуже малому вогні вже відкриті, доки цибуля і яблука не будуть м'які. Подавати гарячі зі свинячою печенею, котлетами або ковбасою.

ЯБЛУЧНИЙ КОРЖ З МОРЕЛЕВОЮ ГЛЯЗУРОЮ

**1 горнятко борошна (муки)
5 ложок масла або маргарини кімнатної температури
2 ложки цукру до тіста, 3 ложки до яблук, 1 ложка до морелів
2-3 ложки води
9 червоних яблук (delicious)
1 ложка цитринового соку
1 слоїк (10-12 унцій) морелевого варення (apricot preserve)**

Замісити тісто з чотирьох перших складників. Розкачати і виложити ним на товщену тортівницю (дно і на 1 інч. стінки). З яблук обібрати і нарізати на 1/8 інчові клини. В мисці змішати нарізані яблука з цитриним соком і 3-ма ложками цукру. Накрити миску. З решти яблук приготувати мармеляду: в електричному змішувачі “змолоти” 1/4 горнятка води з 1/3 горнятка нарізаних дрібно яблук, додаючи потроху решту яблук. В ринці заварити яблучну масу з 1/3 горнятка морелевого варення (apricot preserve) і 1/4 горнятка цукру. Варити, мішаючи, 20 хвилин, щоб маса була дуже густа. Нагріти піч до 400°. Накласти простиглу масу на тісто. Укласти рівно в круг клини яблук і пекти 45 хвилин, щоб яблука були м'які і дещо зарум'янені. Вийняти з печі. Решту морелевого варення перетерти через сито, додати 1 ложку цукру і варити в риночці 2 хвилини, щоб трохи згусло. Щіточкою до тіста помазати морелями спечений корж. Вистудити корж і тоді зняти круг тортівниці, залишаючи корж на низу.

ВДАЛА СПРОБА

21 квітня ц.р. відбулося дійсно спільне свячене, бо було влаштоване двома відділами Округу Нью-Йорк — 64-им та 82-им. Зібралися не лише членки обох Відділів, але навіть кілька чоловіків "прикрашували" публіку.

Голова 64-го Відділу Ніна Самокіш відкрила спільну трапезу, переносючи присутніх у часи її дитинства, яке вона провела в таборі у Каліші в Польщі, де перебували після війни петлюрівські старшини зі своїми родинами. Як інакше було тоді і яким урочистим видалося свято Великодня, коли такими свіжими залишилися спомини, хоч було це так давно!

Учасники свяченого поділилися ячком та взаємно бажали собі всього доброго.

Програма свяченого була теж спільна: Ірина Іванчишин (82-ий Відділ) прочитала "В калейдоскопі великодніх споминів" — від передвоєнних часів через окупації вела нас вона у чарівний світ, який не раз був веселий, а переважно сумний та жорстокий. Не в одних очах заблистіли сльози: кожний згадував своє дитинство, свою молодість, родинний дім, батьків. Поки почули ми оплески, на хвилину залягла тиша, бо присутні мусіли вернутися з далеких сторін.

Вірш Івана Франка про Великдень прочитала членка 82-го Відділу Іванна Клим. Христя Навроцька перш ніж прочитати вірш невідомого автора про рідних на Україні, зазначила, що так в житті буває: по смутку приходиться радість, і нам треба розвеселитися. Вірш викликав вибухи щирого сміху і кожний подумав: як добре, що це тільки сон "вуйка з Америки". Закінчила програму голова 82-го Відділу Ольга Гірна, дякуючи всім за присутність, а господарям за працю.

Та не тільки в програмі суть вдалого почину, але й в тому, що відділи можуть єднатися у спільних імпрезах, зокрема родинного характеру як просфора чи свячене, які можна не тільки спільно підготувати, але в товариській атмосфері поготорити та обмінятися думками.

Членки обох відділів були задоволені з "першої проби" і розходилися з наміром частіше проводити спільні імпрези.

Христя Навроцька,
пресова референтка 64-го Відділу

ЧОМУ КАЗКА НЕ МОЖЕ БУТИ БЕЗКОНЕЧНОЮ?

У кінці минулого року ми гостили в Мюнхені 20 хворих дітей з нашого славного Києва, які стали жертвами чорнобильської катастрофи.

Діти, що народилися і жили у жалких умовах радянської дійсності, раптом опинилися в іншому світі — світі казковому, вільному, веселому. Саме таким світом став для них Мюнхен — баварська столиця, яка запросила їх на місячний відпочинок.

Перші теплі слова, традиційне привітання хлібом-сіллю в Українському Домі (і це в Німеччині!) зробили на дітей надзвичайно приємне враження. Різноманітною була і розвагова програма: знайомство з чужим містом, яке ще недавно було для них таким далеким і недоступним, зустрічі і щирі розмови з його мешканцями, з учнями української школи-інтернату.

— Так багато українців тут у Мюнхені і всі знають один одного. Люди завжди усміхнені... І так щиро вітають і приймають нас, — дивувалася 12-річна Юля.

І ці слова юної киянки ми надовго запам'ятемо.

А скільки веселих вечорів ми провели разом з дітьми з України! Здається, ще й нині в інтернатській світлиці-їдальні вчуваються звуки із пам'ятної зу-

стрічі з львівськими артистами театру-студії "Не журись!", які саме в той час виступали з концертами в Німеччині.

Дивувалися гості, як гарно "щебечуть" по-українськи діти садочка і як пані Оленка могла їх навчити так багато казок і пісень українських. Постійно звучала їх улюблена пісня "О Україно, о любя ненько". Діти з садочка розповідали своїм київським друзям казки, декламували вірші, особливо Василя Симоненка.

Але кожна казка має свій кінець. Настали хвилини прощання. Тяжко було розлучатися і нам, і їм.

Пригадуються слова однієї німецької журналістки: "Чи ці діти справді хворі?" Явних ознак хвороби не видно, але дітей часто болять голови, шлунки. Ці симптоми нас хвилювали. Правда, діти постійно були в русі, ми старалися їх усім зацікавити, зробити їм щось приємного. І це полегшувало їхні муки, вони забували про хворобу, а їхній веселий сміх радував нас. Сумно нині нам без наших юних київських друзів.

м. Мюнхен

М. Ковалишин

ПІД ЗНАКОМ ЛЮБОВИ ДО УКРАЇНИ

До однієї з цьогорічних активних імпрез 27-го Відділу СУА ім. Ольги Басараб у Пітсбурзі, Па, зараховуємо дбайливо підготовлене свято під назвою "Любов до України". Свято відбулося у залі української католицької церкви св. Трійці у Карнегі і пройшло надзвичайно успішно. Координатором його була Л. Глутковська, яка вела також програму свята українською і англійською мовами.

Із привітом на залю увійшли союзнянки у вишиваних одностроях і з рушниками, що зробило урочисте враження на учасників свята. Хлібом і сіллю вітали зібраних К. Заліщук і Л. Вовчук. На сцені видніли виписані імена наших героїнь, що їх майстерно вивів директор "Рідної Школи" проф. Ростислав Бойківський. Голова Ярослава Комічак українською і англійською мовами привітала присутніх та подякувала за численну участь у святі. Опісля учні "Рідної Школи" відспівали "Боже Великий" та віддеклямували вірші. Членки танцювальної групи "Полтава", керівником якої є Л. Глутковська, відтанцювали чотири танці, за які публіка нагородила їх рясними оплесками.

У дальшій програмі виступив недавно створений союзнянками жіночий ансамбль під керівництвом Л. Глутковської. Вони відспівали "Тихо над річкою", "Лети, тужлива пісню", "Черемош пливе" та "Рятуйте, люди, пісню". Ця остання — найновіша пісня з України. Пісні виконували А. Конецька, К. Бойківська, Л. Глутковська, Я. Комічак і Г. Полатайко. Збірну рецитацію про любов до України виконали членки і. Старощак, Л. Йолдас, М. Олійник, М. Занкель і М. Вовчук. Анна Комічак відспівала дві пісні: "Чом, чом, чом, земле моя" і "Чар Карпатських гір", а святочний реферат "Любов і відповідальність" відчитала англійською мовою заступниця голови О. Монастирська. Гимнами Союзу Українок та українським національним закінчено це небувале свято.

Акомпанював ансамблеві Роман Комічак, а записував концерт на магнетофонну стрічку директор радіопроеграми Михайло Комічак.

24, 25 та 26 травня наші союзнянки взяли участь у міжнародному фестивалі, який уже багато років відбувається у Пітсбурзі. В ньому бере участь понад 20 національностей. Цього року наші союзнянки влаштували мистецьку виставку з показом весільних вінків з різних регіонів України та весільних короваїв. Весільні вінки за мистецькою порадою В. Дисулі підготовляли союзнянки О. Монастирська, І. Монастирська, Л. Глутковська, Л. Йолдас, Я. Комічак, Г. Полатайко, О. Нейбор, О. Поліщук і А. Конецька. Печенням короваїв займалася І. Старощак.

Український мистецький станок виглядав напроцуд чудово, бо на стінах і манекенах естетично були укладені весільні вінки, що своїми кольорами приваблювали глядачів, а на столі, застеленому виши-

Голова Відділу Ярослава Комічак відкриває свято. President of UNWLA, Branch 27, Yaroslava Komichak, opens the program.

ваною скатертю, лежали короваї з відповідними поясненнями. Станок був прибраний вишиваними рушниками, що привертало увагу численних відвідувачів різних національностей. Арлін Естарбург та В. Дисуля показували, як робити гердани. Наш Відділ надрукував велику кількість інформативних листків з розповіддю про Україну. У мистецькій програмі фестивалю наші союзнянки брали участь у танцювальної групі "Полтава" та в жіночому ансамблі. Вони виконали дві українські пісні. Рясними оплесками майже двох тисяч присутніх, чужинецька публіка винагородила наших виконавців програми.

Як і минулими роками, українська частина фестивалю була однією з найкращих.

Іванна Старощак,
пресова референтка

ЗУСТРІЧ З НАШОЮ МАРТОЮ

Цікавою і надзвичайно корисною у своєму підсумку була ідея 49-го Відділу Союзу Українок у Баффало влаштувати зустріч громадянства з Мартою Переймою. Зустріч плянувалася вже віддавна, але зреалізовано її лише 10 квітня ц.р., коли Марта відвідала своїх рідних у Баффало. Тут вона народилася, здобула освіту в Баффалівському університеті на відділі політичних наук, була активним членом Українського Студентського Товариства, членом управи, займала становище кореспонденційного секретаря, була членом редакційної колегії газети "Початки" при Товаристві, згодом стала головою УСТ. Тепер Марта Перейма працює у Американській Інформаційній Агенції в ділянці міжнародного культурного обміну, де відповідає за програми з Китаєм і Монголією. Часто буває з виставками в СРСР, в тому числі і в Україні, як провідник. Про ці виставки Марта і розказувала учасникам зустрічі.

Свої розповіді ілюструвала прозірками та передала слова відвідувачів виставок, які просили: "Передайте, будь ласка, низький поклін нашим рідним і

далеким в Америці — тим, які зберегли і зберігають нашу рідну українську мову, культуру і правду про вітчизну. Ви є наша надія". Передаючи ці слова, Марта додала, що їх повторювали сотні разів українці, з якими вона зустрічалася.

Після доповіді присутні мали ще можливість оглянути своєрідну виставку фотографій, брошурок, листівок, сувенірів. Були фотографії з мітингів, демонстрацій, страйку шахтарів у Донецьку, з демонтажу пам'ятника Ленінові у Львові, із святкування січневих роковин 1990 року, з козацького ювілею у Запоріжжі та інші.

Учасників зустрічі було близько 100 осіб. Зустріч відкрила голова 49-го Відділу Анна Поліщук, а представила гостю Ірина Лаврівська. Після закінчення офіційної частини учасники вечора обмінювалися думками при каві та солодкому. Перекуску приготували членки 49-го Відділу Марія Дранка, Єва Ковтало, Васирина Остащук, Олена Хомин. Зустріч була цікавою і корисною.

Михайло Лоза

*Д-р Наталія Преображенська
Dr. Natalia Preobrazhenska*

ЧОРНОБИЛЬ: НАСЛІДКИ І МАЙБУТНЄ

Заходами 84-го Відділу США і Українського Інституту Модерного Мистецтва в Чикаго 25 травня відбулася доповідь д-р Наталії Преображенської з "Зеленого світу" з Києва на тему "Чорнобиль: наслідки і майбутнє".

Вечір відкрила проф. Віра Боднарук. Вона підкреслила трагізм чорнобильської катастрофи і її наслідки в Україні та в Білорусії, які не тільки турбують мешканців тих республік, але й увесь вільний світ. В Україні постало екологічне Т-во "Зелений світ", завданням якого є слідкувати й інформувати вільний світ про страшні наслідки чорнобильської катастрофи, які після п'ятих років збирають своє жниво, особливо серед дітей. Офіційні чинники стараються приховувати ці факти. В Америці Т-во АГРУ тісно співпрацює з "зеленими" в Україні. У Чикаго

представником "зелених" є інженер-еколог Богдан Боднарук, який розказав коротко про співпрацю з Україною і іншими осередками в Америці і представив д-р Наталію Преображенську. Н. Преображенська вже побувала в інших українських осередках Америки і брала участь в різних американських академічних середовищах на цю тему. Вона коротко і зворушливо (майже зі сльозами в очах) розказала про завдання "зелених" в Україні. Найбільше турбуються матері своїми діточками, котрі прямо "ник-

нута" на очах, а вони не можуть їм допомогти, бо радіація тепер проявляє себе. Бракує вітамінів і модерного устаткування по шпиталях. Україна є дуже заражена радіацією і треба негайно зупинити інші реактори на Україні, які погано збудовані, не є безпечні і можуть знову вибухнути, або радіація може дістатися до водних джерел України — Дніпра чи Прип'яті. В теперішній ситуації, де Україна дає 25 відсотків усієї атомної енергії Радянського Союзу, треба зупинити ті реактори, бо може виникнути таке

нещастя, що пів-Європи стане жертвою тих реакторів. Тому треба щоб вільний світ зацікавився цією ситуацією і допоміг Україні тепер. Взагалі Україна зі своєю чудовою природою і Дніпром може зникнути з лиця землі і стати попелищем. Таке сумне і трагічне наше майбутнє. А тепер треба за всяку ціну рятувати наших дітей.

Дискусії продовжувалися при каві і солодкому.

Надія Людмила Хойнацька,
культурно-освітня референтка 84-го Відділу СУА

Фонд допомоги дітям і молоді — жертвам Чорнобиля

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

В пам'ять членки Сестрицтва Пресвятої Богородиці **бл. п. Стефанії Тернопільської** на тризні проведено збірку на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля. Пожертви склали такі особи: **25.00 дол.** — Марія і Соня Слободяни; **по 20.00 дол.** — о. Павло і Віра Лабінські, Ростислав і Галина Ратичі; **по 10.00 дол.** — Євген і Стефанія Бренічі, Мирон і Марія Гатали, Ольга Загилькевич, Порфирій і Тамара Панкевичі, Mr. & Mrs. Gene Roche, Родина Луки Старанчака, Северин і Ірена Старожитники, Іван і Ольга Ящишини; **по 5.00 дол.** — Анна Гіряк, Стела і Микола Гутакі, Осип і Надія Рінники. **Разом 160.00 дол.** Збірку перевело Сестрицтво Покрови Пресвятої Богородиці в Нью-Брансвіку, Н. Дж.

У світлу пам'ять **д-ра Володимира Савчака** у 10-ту річницю його смерті складаємо **100.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля і **5.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Мирослава Савчак,
Марта Савчук зі сином Адріаном

Замість квітів на могилу нашої дорогої родички **бл. п. Анни Курилко** складаємо через 82-ий Відділ СУА **40.00 дол.** на Фонд "Бабусі" і **40.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля.

Зеня Логуш з родиною і мама Анастасія Цьвях

На свіжу могилу **бл. п. д-ра Петра Рогуцького**, який помер у Дрогобичі, брата Осипи Яворської, на Фонд Дітям Чорнобиля складаємо **30.00 дол.**, а родині висловлюємо щирі слова співчуття.

Іванна і Ярослав Парохняки

У світлу пам'ять **д-ра Петра Рогуцького**, який відійшов у засвіти на рідних землях у Дрогобичі, брата Осипи Яворської, на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля складаю **25.00 дол.**, а родині покійного висловлюю свої щирі слова співчуття.

Мирослава Савчак

Замість квітів на могилу **бл. п. Марії Кічуги**, нашої дорогої знайомої, складаємо **25.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля.

Порфирій і Тамара Панкевичі

Замість квітів на могилу **бл. п. Івана Бориса**, колишнього вояка Першої Української Дивізії, що відійшов у вічність 13 травня 1991 р., на Фонд Допомоги Дітям — жертвам Чорнобиля склали пожертви через 20-ий Відділ СУА у Філядельфії: **50.00 дол.** — Ukrainian Co-Operative Nursery 700 Cedar Rd, по **30.00 дол.** — Анна Борис — дружина, Богдан і Мирослава Демчишини, Вера Пак, Анна Заброцька; **25.00 дол.** — Віра, дочка, і Осип Гомики, Юліан і Олена Головачки; **по 20.00 дол.** — Ярослав Бобинський, Анастасія Бондарська, Богдан і Зірка Кебузи, Тарас Коваль, Анна і Мирослав Кушніри, Роман і Марія Плахти, подружжя Сімківи, Марія Швець; **15.00 дол.** — Ольга Вареля; **по 10.00 дол.** — подружжя Бульби, Ярослав Лучанко, подружжя Стебли, Барбара Швед; **5.00 дол.** — Володимир Ходак. **Разом: 440.00 дол.**

В пам'ять **св. п. Стефана Конрада**, мужа нашої довголітньої членки Кароліни Конрад, складаємо **325.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля, а родині висловлюємо щирі співчуття.

Управа і членки 43-го Відділу СУА, Філядельфія.

25.00 дол. — Володимира і Теодозія Брикович; **по 20.00 дол.** — Анна Максимович, Анастасія Жилява, Теодора Кузьмович, Ліза Чепіль; **15.00 дол.** — Стефанія Ракоча; **по 10.00 дол.** — Ольга Батенчук, Марія Віршик, Ірена Гаврилів, Стефанія Григорчук, Лукія Гриців, Марія Данилів, Ольга Диміцька, Марія Куземська, Марія Луцька, Ірена Новоженюк, Анна Олійник, Оксана Поритко, Наталія Пуйда, Ірена Райнер, Іванна Субтельна, Анна Суха, Марія Угорчак, Людмила Чайківська, Олена Шиприкевич, Олександра Яцкевич; **5.00 дол.** Ольга Лукасевич. **Разом: 325.00 дол.**

На свіжу могилу **св. п. Степана Гарасимова**, нашого приятеля з Фльориди, на Фонд Допомоги Дітям — жертвам Чорнобиля складаємо **20.00 дол.** **Христя і Юрій Навроцькі**

З НАГОДИ...

З нагоди хрещення внука подружжя **Стефанії та Мирона Кочанів**, Джейсона в Сан Франціско, Каліф., складаємо **100.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям — жертвам Чорнобиля.

Люба і Осип Кладки

З нагоди 10-річного ювілею священства **о. пароха Павла Лабінського** складаємо **50.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям — жертвам Чорнобиля.

65-ий Відділ СУА в Нью-Брансвіку

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ТРИВАЛІ ФОНДИ

На Тривалий Фонд **Миколи Кушніренка** 10,000.00 дол. зложив **Микола Кушніренко**.

ЗАГАЛЬНІ ПОЖЕРТВИ

5,000.00 дол. — зі спадщини сл.п. Миколи Дзядіва;
200.00 дол. — Григорій і Мирослава Данилишини;
по 100.00 дол. — Мирослав і Люба Прокопи, Оксана і Василь Леви;

по 80.00 дол. — д-р Карло і Софія Зайнінгери;
по 50.00 дол. — Мерріл Линч і Ко., дорівнюючи пожертву Володимира Бакада, Оксана Рак, Стенлі Кіра, Зеновія Воробець, Богдан Бородайко, Барбара Жо Spellман, Люба Артимишин, д-р Іван і Наталія Макаревичі, Борис Галаган, Богдан і Роксана Харкевичі, Марта Рудик, д-р Богдан і Марта Цимбалісті, Олександр і Оксана Тишовницькі, Ярослав і Катря Червоняки, Стефан і Наталія Даниш -О'Коннель, Марія Савицька, д-р. А. Р. Стрільбицький;

по 25.00 дол. Микола Іванишин, Йосип і Стефанія Іванчуки, Марія Андрусак, Іван і Наталія Головинські, Стефан Гук, Марія Капліста, Ольга Смаль, Й. і О. Городецькі, Ірена Гладка;

по 20.00 дол. д-р Богдан Гарбовський, Мирон і Дарія Ярославичі, Марія Кіндзерська, д-р Володимир і Джойс-Базюки, Євгенія Рубчак, Михайло Гаврилюк, Ольга Тритяк, Ярослава Ярославич, Андрій і Катерина Буки, Іванна Рожанковська, Михайло Лозинський, Олена Макарушка-Колодій, Василь Слюсар, Василь Воронка, Іван Хомко, ст., Іван Петро Гарбер, Ярослав Савчук;

по 15.00 дол. — Осип і Мирослав Яворські, Ярослава Кукіль, Володимир і Гедвіка Черевки, Омелян Тишовницький;

по 10.00 дол. — Євгенія Ложницька, Петро Бокало, Мері Вуд, Ольга Гончарів-Восе, Микола Барицький, д-р Богдан і Марта Цимбалісті, Марія і Іван Вороняк, мол., Ярослава Салик, Юрій Боберський, Микола Курчак, Ірена Балута, Ярослава Яцковська, Анна Грицковян, Любомира Пешанська, Володимир і Тамара Денисенки, Іван Дубряк, Ірена Решетука, Олена Гіба;

по 5.00 дол. — Володимир і Ольга Гриньківі, Б. Кетель;
4.00 дол. — Ольга Лаба.

Щиро дякую колишній голові Марті Цимбалісті і Зіні Озарук, які в імені 62-го Відділу СВА відвідали мене, коли вернулася з лікарні, а також дякую за подарунок. З вдячності складаю **30.00 дол.** на Український Музей. **Надія Демидович**.

З нагоди 25-ліття 93-го Відділу у Гартфорді складаю на Український Музей **25.00 дол.**, разом із найщирішими побажаннями Відділу. **Анна Любинська**

НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

1,000.00 дол. — Оксана Пристай;
500.00 дол. — Порфірій і Тамара Панкевичі;

по 250.00 дол. — Морган Гаранті Траст Ко., дорівнюючи пожертву Наталії Чуми;

по 200.00 дол. — Мобіл Фондація Інк., дорівнюючи пожертву М.Т. Пеленського, Осип і Кароліна Мурілли, Джонсон і Джонсон, дорівнюючи пожертву Анни Литвин;

по 100.00 дол. — Марко Матвій Россов, Дейвід К. Бонслей, Евдокія Блавацька, Теодора Гурик, Василь і Джіна Перрі, Маргарита Руссо;

75.00 дол. — Дейвід Меллгард;

по 50.00 дол. — Василь Буцяк, Дорія Стеч, Марйоріе Тсанг, Чейс Мангетен Бенк, дорівнюючи дар Богдана Савицького;

10.00 дол. Анна Пилипюк;

3.00 дол. — Михайло Косовський.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

20.00 дол. в пам'ять незабутньої сестри **Ірини Михайлів-Дурбак** як даток на Український Музей складає **Дарія Балазюк і Іванна Городиська**.

25.00 дол. в пам'ять мужа сл. п. **Володимира Пеленського** складаю на Український Музей. **Наталія Пеленська**.

У першу болючу річницю смерті любої сестри **Соні Питляр** замість квітів складаю **25.00 дол.** на Український Музей. **Ольга Кобзар**.

Замість китиці квітів на свіжу могилу незабутньої св. п. **Стефанії Явної** складаємо **100.00 дол.** на Український Музей. **Стах і Марта Яроші**.

Замість квітів на могилу сл. п. **Стефанії Явної** складаю **100.00 дол.** на Український Музей. **Р. Політило**.

Замість квітів на могилу **бл. п. Стефанії Явної** пересилаю на Український Музей **25.00 дол.** **Дам'ян Кордуба**.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Стефанії Явної** складаємо **25.00 дол.** на Український Музей, а родині висловлюємо наші щирі співчуття. **Оля і Михайло Мочули**.

Замість квітів на могилу **бл. п. о.митр. Мирослава Харини** **30.00 дол.** на Український Музей складає **Л. Лампіка**.

В пам'ять **бл. п.** дорогого мужа **Зеновія Стефанишина** і дорогого сина **Володаря Стефанишина** на будову Українського Музею складаю **50.00 дол.** **Марія Стефанишин**.

Замість квітів на свіжу могилу мого найдорожчого мужа **Романа**, що упокоївся у Філядельфії, складаю на Український Музей **100.00 дол.** **Люба Тимчук**.

У світлу пам'ять **бл. п. Стефана Малюци**, брата нашої приятельки Ізидори Боярської, складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею, а сестрі і всій родині складаємо наші найщиріші співчуття. **Бронислава і Роман Ковалеви**.

Замість квітів на могилу **бл. п. Стефанії Явної** на Український Музей складає **50.00 дол.** **о. Володимир Фіголь**, а родині висловлює щирі співчуття.

25.00 дол. замість квітів на свіжу могилу побратима **Миколи Оглюка** складають на Український Музей **Іван і Стефанія Олійники**, а дружині покійного і синам висловлюють щирі співчуття.

У світлу пам'ять **бл. п. Стефанії Явної** на Український Музей складають: **по 100.00 дол.** — Марійка і Омелян Гельбіги, МГ ост Рет Микола і Христина Кравціви; **по 50.00 дол.** — Тит і Софія Геврики, Євген і Володимира Шипайли; **25.00 дол.** — Стефанія Квасовська.

В пам'ять сл. п. **Мирона Сурмача** на Український Музей **100.00 дол.** складають **Анатолій і Віра Шумейки**.

У світлу пам'ять **бл. п. проф. Осипа Гулея** складає **30.00 дол.** на Український Музей **Дарія Хухра**.

10.00 дол. в пам'ять бл. п. Федора Луцишина складає на Український Музей 32-ий Відділ СУА в Ірвінгтоні, Нью-Джерсі.

У світлу пам'ять **Симона і Ірини Коствіх** на Будівельний Фонд Українського Музею складають 1,000.00 дол. **Роман і Анна Байляки**.

Замість квітів на могилу сл. п. **Софії Костюк** зложили пожертву на Український Музей в Нью-Йорку приятелі: 200.00 дол. — Іван Костюк, 50.00 дол. — Хризант Костюк, Зорян Костюк, Омелян і Емілія Плешкевичі, Михайло і Рена Морози, д-р Євген Котик; по 30.00 дол. — Валентина Медвецька; по 25.00 дол. — Марія Кротюк, Любомир Колтонюк, Ігор Гаєцький, Галина і Степан Паньківі, Василь і Ольга Хадаї; 20.00 дол. — Одарка Фіглюсь; по 10.00 дол. — Тетяна

Гаєцька, Є. і Д. Федаки; 5.00 дол. — Наталія Бачинська. Разом 650.00 дол.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

В травневому числі "Нашого Життя" на сторінці 31 в рубриці "Замість квітів" трапилася помилка. Треба читати: Замість квітів на свіжу могилу бл. п. адвоката **Ярослава Городиського** склали 25.00 дол. д-р Микола і Надія Дейчаківські, 10.00 дол. Ірена Винницька, 25.00 дол. д-р Олександр і Дарія Якубовичі, 20.00 дол. Осипа Городиська, 20.00 дол. д-р Борис Раковський, 20.00 дол. д-р **Марко і Ольга Конохи**.

Адміністрація У.М. перепрошує за недогляд.

ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ... (Продовження)

На Фонд Медичної Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля 20.00 дол. зложили **Анна і Роман Чорнобілі**.

В пам'ять моїх вуйків бл.п. **Юри і бл.п. Марії Шкурмеляків**, жертвуємо 100.00 дол. на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля. **Мирослава Залуцька**.

In memory of **Mychajlo Komynar** for Fund Aid Children of Chornobyl donated \$30.00

Anatol and Ulana Wowk

In memory of **Yaroslav Horodysky** for Medical Fund Aid Children of Chornobyl donated \$ 20.00 **Steven Craig Froberg**

Through Branch 13 UNWLA in memory of **Irena Kurych** for Medical Fund Aid Children of Chornobyl donated \$ 160.00; \$ 50.00 Family Pladruta John, Anhelyna, Alexander and Robin; \$ 20.00 John Cella and Irene Hawrylak; Mr. & Mrs. John Kiczula; \$ 10.00 Susan Gallagher, Mr. & Mrs. J. Gallher, Pauline Goldensky, Ben & Mary Bondzinski, Woody Wolarin, Georg & Rose Darbutton; \$ 5.00 Mr. & Mrs. Basil Byskavski, Anna Robinson.

In memory of **Dr. Roman Mykolajewycz** a donation of \$50.00 for Medical Fund Aid Children of Chornobyl

Anatole and Ulana Wowk

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "НАШЕ ЖИТТЯ"

Замість квітів на свіжу могилу бл. п. д-ра **Петра Рогуцького**, брата Осипи Яворської, на Пресовий Фонд "Нашого Життя" 5.00 дол. складає **Мирослава Савчак**

Замість квітів на могилу бл.п. д-ра **Петра Рогуцького** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" складають 5.00 дол. **Іванна і Ярослав Парахоняки**

В пам'ять всечеснішого отця катехита **Мирослава Харини** на Пресовий Фонд "Нашого Життя" пересилаю 15.00 дол., а родині складаю мої найщиріші співчуття. **Стася Бартош-Романишин**

Замість квітів на могилу бл. п. **Івана Денеки**, батька нашої членки **Ярослави Щерби**, складаємо 25.00 дол. на Пресовий фонд журналу "Наше Життя". **Управа і членки 103-го Відділу СУА в Гемпстеді**.

Замість квітів на могилу дорогої **Юлії Сось** складаємо 25.00 дол. на Запасний Фонд "Нашого Життя". Дітям **Ліді та Івасеві**, їх подругам та родині складаємо щирі співчуття. **Д-р Євген і Ніля Стецькови**

В пам'ять мого чоловіка бл. п. **Володимира Пеленського** складаю 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя". **Наталія Пеленська**

Замість квітів на могилу св. п. д-ра **Романа Миколаєвича** складаємо 15.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Родині пп. Миколаєвичів висловлюємо наші ширі співчуття.

Ірена, Тарас і Левко Чабани

Господарська референтура 47-го Відділу СУА ім. **Лесі Українки** в Рочестері, Н.Й., подарувала 50.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" з заощадених грошей з кави і солодкого, яке приготувляють на ширші сходи Відділу. Щиро дякуємо!

A gift subscription and donation in the amount of one hundred dollars on behalf of Ms. Nicole Wright, niece, in honor of her high school graduation.

Marta Voytovich

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

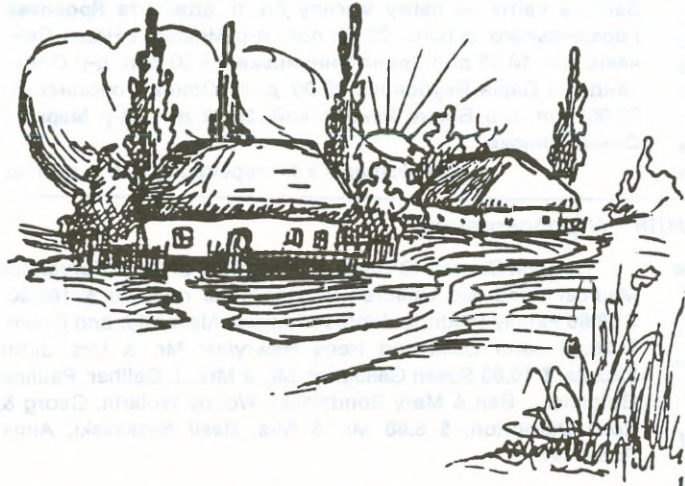
У червневому числі "Нашого Життя" на сторінці 32 повинно бути:

Замість квітів на свіжу могилу бл. п. радника **Степана Гіби** складаємо 50.00 дол. на Фонд допомоги дітям і молоді — жертвам Чорнобиля. **Надія і Степан Гробельські**

Просимо вибачити

НАШИМ ДІТЯМ

МИРОСЛАВ ПЕТРІВ

О. ОЛЕСЬ

Вишиває осінь на канві зеленій
 Золоті квітки.
 Квіти оживають, і з дерев спадають
 Жовті нагідки,
 Яблука і груші падають на землю,
 Боки, спина б'ють.
 Люди їх збирають, у мішки ховають,
 Кури їх клюють.
 Жито і пшеницю вже почастивали
 Ціпом на токах.
 І для добрих шлунків винувате зерно
 Мелеться в млинах.
 Бавляться дітками, бавляться квітками,
 Раді всі батьки.
 Вишиває осінь на канві зеленій
 Золоті квітки.

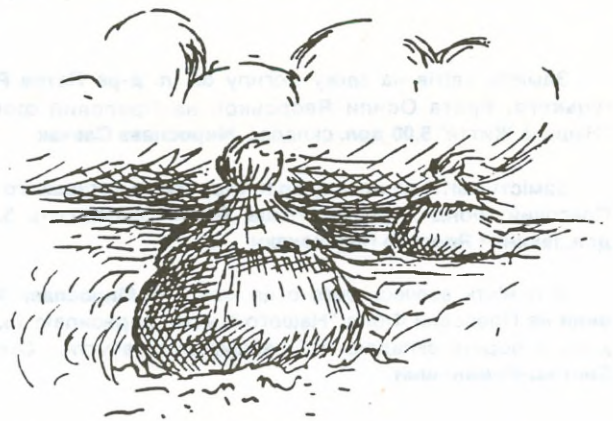
УКРАЇНА

Під рідним небом жайворон співа.
 Я рад би знати тих пісень слова;
 Я слухав, чую: співала та пташина
 Одне святе слово: "Україна!"

На ріднім полі шепчуть колоски,
 Я рад би знати тихі їх думки;
 Я слухав, чую: як кожна колосина
 Шептала тихо слово: "Україна!"

У ріднім краю зелений гай шумить,
 Я знати рад, про що він мріє, снить...
 Я слухав, чув, як кожна деревина
 Шуміла ніжно слово: "Україна!"

О, Боже! Дай повік любить той край.
 Де квітка, пташка і зелений гай,
 Де кожна вірна тій землі дитина
 Живе єдиним словом: "Україна!"

Вітер носиться, літає,
 Топче луки і поля,
 Жовті трави пригинає,
 Лист зриває із гілля.

То стирти, стоги розносить,
 То у сурми загуде,
 То в безсиллі заголосить
 І до лану припаде.

У ШКОЛУ

Дзвонить дзвіночок:
— Дзелень, дзелень!
Сміється сонце,
Збудився день.

Кличе дзвіночок:
— Бім-бам! Бім-бам!
В школу збиратись
Час школярам!

Вчить пташка-мати
Своїх пташат
Вгору здійматись,
В хмари злітатъ.

Вчить Рідна Школа
Нас, школярів,
Щоб рідну мову
Кожен умів.

Славне минуле
Щоб кожен знав,
Про Україну
Щоб пам'ятав.

В школу ідемо
В радісний час.
Сонце сміється,
Вітає нас.

Щастя в науці
Бажає нам
Добрий дзвіночок:
— Бім-бам, бім-бам!

ЛИСТ З КИЄВА...

Дорога Тіточко!

Щиро дякую Тобі за всі прегарні речі, що Ти мені переслала, але особливо я дякую Тобі за дуже цінну книжку: правдиву історію нашої України. Я читаю її часто сама, з мамою, пояснюю малому Михасеві, розповідаю друзям. Довідуємось про наше славне минуле: про князів, гетьманів, запорозьких козаків, січових стрільців і новітніх вояків недавню проминулих літ.

Ми всі молимося і віримо, що знову будемо мати вільну незалежну українську державу.

Поздоровляю Тебе сердешно

Оксана

ЗАЯЧА ШКОЛА

Зароїлася доріженька раненько,
Біжать Зайчики у школу всі швиденько.
Зароїлася доріженька та й густо,
Будуть вчитись пізнавати там капусту.

Йдуть учитись, як смакує морковиця,
Як від вовка й лиса злого хорониться.
Як межею від собаки утікати,
Як всіх предків з роду Зайців шанувати.
Як колись служити Заячій громаді...
Тож у школу скачуть Зайки — дуже раді!

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

27 березня ц.р. закінчив свою земну мандрівку бл. п. **Михайло Кладочний**, а 30 березня церковний дзвін сумними звуками сповістив, що баффалівська українська громада відпроваджує на вічний спочинок скромну, але подиву гідну людину, яка своєю жертвенністю залишила тривалі сліди на своїй життєвій дорозі.

З малою заробітку в пекарні, а до того ще й інвалід (при копанні окопів в Німеччині був покалічений і втратив ногу під час повітряного налету американської авіації) вислав грошову поміч туди, де знав, що вона принесе користь як одиницям, так і далекій Батьківщині.

Пожертв і датків на стипендійний фонд СУА не в силі обрахувати. Вони досягають шести тисяч доларів або й більше. Одна його стипендія є вже учителькою, а минулого року був висвячений на священника монах Іриней Васильковський, ЧСВВ, який є тепер парохом у Ранкадорі в штаті Парана у Бразилії.

Жертвенна рука покійного допомогла здобути нових наукових і духовних провідників для поселенців Бразилії.

Він залишив ще тисячу доларів, які призначені для студента теології. А скільки допомоги моральної і матеріальної було вислано через особисту кореспонденцію зі стипендіями — це вже таємниця, записана десь у вічності.

На тризні промовляла колишня голова 49-го Відділу СУА Богуслава Грегга-Лонг. Вона подякувала М. Кладочному за дари на Український Музей і на стипендійний фонд СУА.

Бл. п. Михайло Кладочний залишив у смутку сестру Ольгу Попадин, ближчу і дальшу родину в Америці й Україні, стрічного брата о. Йосифа Кладочного, священника-патріота, який тепер перебуває у Львові.

Нехай ця згадка про бл. п. Михайла Кладочного — добродія студіюючої молоді, буде китицею квітів на його могилу.

Вічна йому пам'ять!

Прослава Борачок

Рис. Мокі Кокоріс
Drawing: Moki Kokoric

Загальні збори Відділів

7 ВІДДІЛ СУА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ В АКРОНІ, ОГАЙО

Річні загальні збори 7-го Відділу ім. Лесі Українки в Акроні, Огайо, відбулися 2 грудня 1990 р. Предсідницею зборів була Евдокія Журовська, секретаркою Олена Гентиш-Брехун.

Управу на 1991 рік вибрано в такому складі: голова — Катя Мартинюк-Бісел, заступниця — Оріся Цирик, секретарка — Сальвіна Іваницька, скарбничка — Павліна Галамай, заступниця — Евдокія Журовська.

Референтки: культурно-освітня — Олена Мартинюк, суспільної опіки — Анна Малий-Лазарів і Параскевія Когут, пресова — Олена Гентиш-Брехун, хронікарка — Наталка М'ягка, господарська — Анна Храпко з комісією: Анастасія Микитин, Анна Мотрович, Марія Іванищук, Марія Дросин, Марія Томашівська.

Контрольна комісія: голова — Параскевія Когут, члени — Марія Дросик і Анастасія Микитин.

88-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. КНЯГИНИ ОЛЬГИ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Загальні збори 88-го Відділу СУА ім. княгині Ольги у Філядельфії відбулися 3-го лютого. Окружну управу репрезентувала її голова Оксана Фаріон.

До нової управи увійшли: Роксоляна Луців — голова, Дарка Кульчицька — заступниця голови, Катя Портер — секретарка, Марта Ставнича — скарбничка.

Референтки: Ірка Зитир — організаційна, Рома Кужла — культурно-освітня, Наталка Гаркинз — імпрезова, Олена Карпинич — пресова, Марта Бобак — суспільної опіки.

Контрольна комісія: Дарка Кульчицька, Оксана Матла, Аня Швабюк.

Оленка Карпинич,
пресова референтка

106-ИЙ ВІДДІЛ СУА У ГАРТФОРДІ, КОНН.

Загальні Збори 106-го Відділу СУА у Гартфорді відбулися 24 лютого ц.р.

Нову управу вибрано в такому складі: голова — Галя Балабан, заступниця голови — Віра Ціропалович, секретарка (протоколярна) — Люба Кінах, секретарка (кореспонденційна) — Валентина Чудовська, скарбничка — Оксана Оприско, організаційна — Меланія Кузьма, культурно-освітня і музейна — Наталка Рудько, референтка зв'язків — Галя Дуда, виховна — Людмила Хмелівська, пресова (українська мова) — Валентина Чудовська, пресова (англійська мова) — Галя Дуда, суспільної опіки — Оля Якимів, господарські — Анна Покора і Маруся Швець.

Валентина Чудовська,
кореспонденційна секретарка

Від Редакції

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову.

Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди а не погляди редакції. Редакція не буде містити невічливих образливих для когонебудь висловів. Рукописів не звертаємо. Анонімів не читаємо.

**Редакція приймає за домовленням тел: (212) 674-5508. Адміністрація (212) 533-4646.
Адреса: "Our Life", 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003**

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

70-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ВІРИ БОБЕНКО У ПАССЕЙКУ, НЬЮ-ДЖЕРЗІ

Річні загальні збори 70-го Відділу СУА в Пассейку відбулися 3 березня ц.р. Головну Управу репрезентувала Ірина Чайківська. До президії зборів увійшли: Стефанія Квасовська — голова, Леся Мочула — секретарка.

Вибрано нову управу на 1991 рік в такому складі: Олена Бобиляк — голова, Ольга Буртик — заступниця голови, Ольга Мочула — протоколярна секретарка, Світлана Марченко — скарбничка.

Референтки: Леся Мочула — культурно-освітня, Марія Мартинюк — музейна, Ірина Чайківська — пресова, Дарія Колатало — суспільної опіки, Ірена Цопар — зв'язків, Ядвига Дяченко — господарська, Марія Бакалець — стипендійна, Ліда Ігнат — імпрезова.

Контрольна комісія: Стефанія Квасовська — голова, Христина Блаженко, Анна Ваньо — членки.

Леся Мочула,
культурно-освітня референтка

77-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. АЛЛИ ГОРСЬКОЇ В ЧІКАГО

Загальні збори 77-го Відділу СУА ім. Алли Горської в Чикаго відбулися 3-го березня 1991 року. Окружну управу репрезентувала заступниця голови Олена Харкевич. До президії зборів увійшли: Валентина Косогор — голова, Валентина Скороход-Хома — секретарка.

Управу на 1991 рік вибрано в такому складі: Валентина Косогор — голова, Текля Смаль — заступниця голови, Валентина Скороход-Хома — протоколярна секретарка, Неля Бриджман — кореспондентка, Віра Хамів — скарбничка.

Референтки: Ліда Полухович — організаційна, Неля Бриджман — пресова, Оксана Тимс — культурно-освітня, Віра Черкавська — суспільної опіки, Тетяна Сідельник — господарська.

Контрольна комісія: Лідія Отрошко — голова, Анна Мішалова — член.

Неля Бриджман,
пресова референтка

84 ВІДДІЛ СУА ІМ. О. СТЕПАНІВ У ЧІКАГО

Загальні збори 84-го Відділу СУА ім. О. Степанів у Чикаго, Ілл., відбулися 3 березня 1991 р. Окружну управу репрезентувала заступниця голови Марія Дорожинська.

До президії зборів увійшли: голова — Оксана Мурська, секретарка — Марія Ріпецька.

На зборах вибрано нову управу в такому складі: Марія Дорожинська — голова, Віра Боднарук — заступниця голови, Марія Ріпецька — секретарка, Стефа Шандра — скарбничка.

Референтки: пресова — Оксана Мурська, культурно-освітня — Людмила Хойнацька, імпрезова — Віра Боднарук, господарська — Ольга Стефанська, суспільної опіки — Володимира Демус.

Контрольна комісія: Тетяна Шпур — голова, Катерина Черняк, Гельга Мізь — члени.

Марія Ріпецька
секретарка

"OUR LIFE" Magazine (USPS 414-660) is published monthly — except July & August combined by Ukrainian Women's League of America, Inc. at 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003

Subscription in the United States of America \$20.00, half year \$10.00, single copy \$2.00.

COUNTRIES OTHER THAN U.S. (with the exception of South America) may send the subscription in their currency, which will equal the amount of 20.00 American dollars.

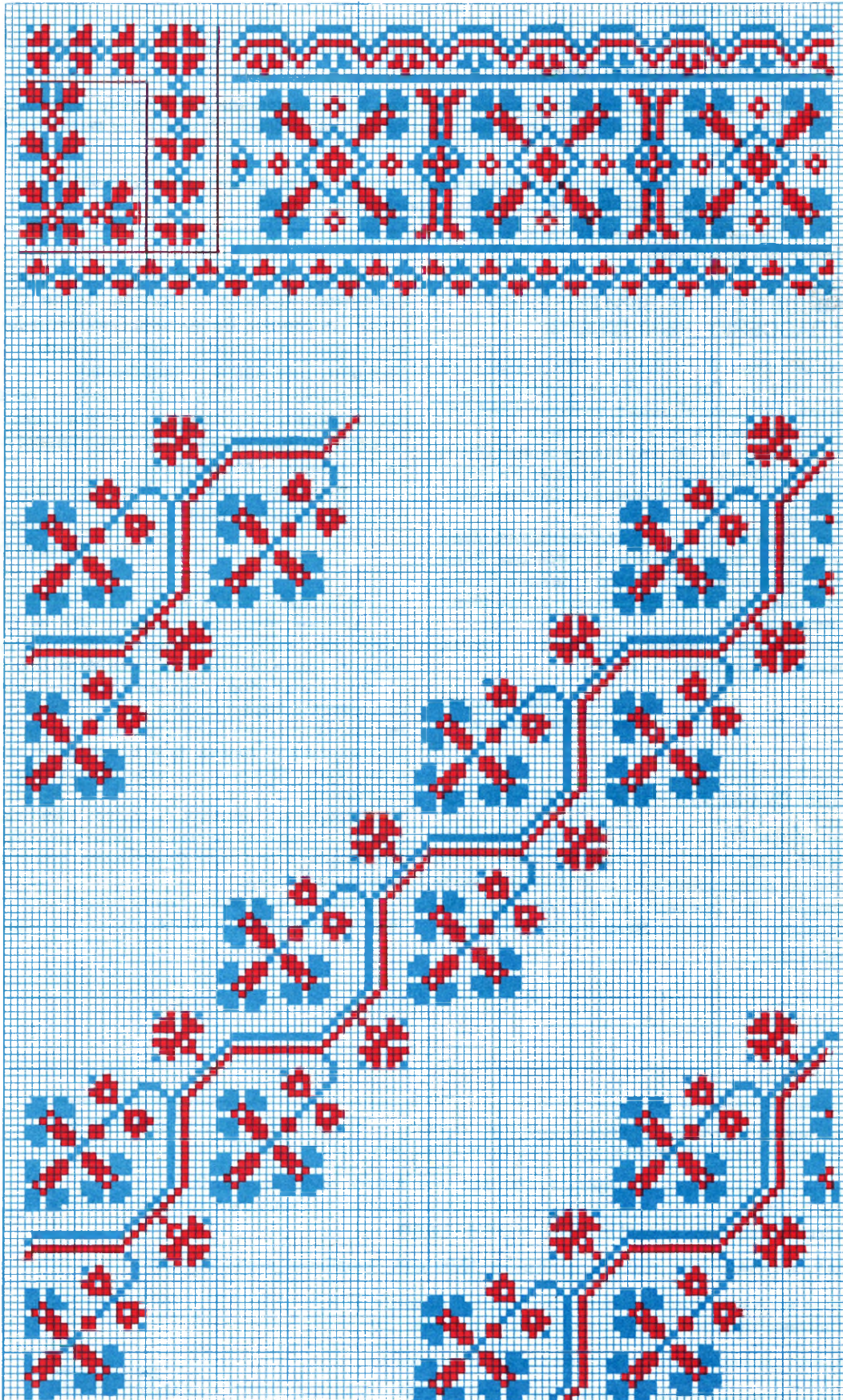
ПЕРЕДПЛАТА В США: річна... 20.00 дол., піврічна 10.00 дол. Поодиноке число 2.00 дол.

КРАЇНИ ПОЗА МЕЖАМИ США (за винятком Південної Америки) можуть вплачувати у своїх валютах, в сумі яка дорівнює вартості 20.00 американських доларів.

©Copyright 1991 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

Printed in USA by Computoprint Corp., 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011

(201) 772-2166
FAX (201) 772-1963

*Взір із збірки "Українські узори". О. Косач (Олени Пчілки). Уставка і частина рукава жіночої сорочки. Вишивати синіми або чорними і червоними нитками.
Women's shirt sleeve embroidery from O. Kosach (Olena Pchilka) collection. Cross stitch. Use blue or black and red embroidery thread.*